

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF.

13. szám.

VI. Évfolyam.

*
Tavasszi angol felöltők és
Menchikoffok, tiszta gyapjusszövet-
ből 15 forinttól feljebb

Deutsch F. Károly

férfissablonál
Budapest, Andrássy-ut 1. sz.

Harcz és Társ

ERNESTO ROSSI.

VARADY BELA

BUDAPEST.

Angol, francia-ur
divat-czikkék,
fehérnemű és kalap
raktára.

IV. KIS HÍD ÚTCA 9. SZ.
AVASZ KÜRT SZALLODA MELLETT.

TELEFON N° 1014.

KÉSZIT FÉRFIRUHÁKAT MÉRTÉK SZERINT.

NŐI TOILETTEK ÉS FELÖLTŐK
SELYMEK, KEMÉK és DISZITÉSEK

McLudwig Berger

10. BÉCSI ÚTCA 10.
Feljárati: Harmadik utca 3.

Budapest

Sötét Toilették
Alkalmi Toilették
Ményszőrny: Kalapok
Félgigék

ÓVA INTÜNK A CZÉGÜNKEL VALÓ VISSZAÉLÉSEK ELŐL

A magy. kir.
ALLAMVASUTAK GÉPGYÁRA
felülmúlhatatlan
GÖZCSÉPLŐGARNITURÁI
malom- és más ipari czélokra legalkalmasabb
COMPOUND-LOKOMOBILJAI
és egyéb gazdasági gépek
mindig
a m. kir. államvasutak gépgyára
VEZÉRCGYŰKÖRSÉGÉNél
BUDAPEST
JÓZSEF-KÖRÜT 41. sz. a.
rendelendők meg.

JUTANYOS ÁRAK TOBB ÉVI TÖRLESTÉS

KÖZEGEINK KÖZJEGYZŐI MEGHATALMAZÁSSAL BIRNAK

„PANNONIA“

SZÁLLODA

Budapest, Kerepesi-ut 7. sz.

A nemzeti színház mellett.

Med. u. dr. Dembitz Mátyás, Kerepesi-ut 12.

Fog-

torok-, orr- és gége-orvos,
Műfogak, fog- és gyöktömés.

Foghuzás (érzéstelenítés vagy altatás mellett).

Rendel d. e. 9-11-ig, délután 3-5-ig.

Ugyanott kapható
dr. DEMBITZ-féle antiszeptikus szájvíz 1 frt, fogpor 40 kr.

Fejty Árpád írásos körképe

A magyarok bejövetele

Előzetes a Budapesti és a Magyarországi
reggel 9-12-ig és 7-9-ig; a Magyarországi újságban

Bekötési táblák

A HÉT X-dik kötetéhez kaphatók 1 frt 30 kr.
előleges beküldése mellett A HÉT kiadóhivata
lában VII., Erzsébet-körut 6. sz.

Magyar bőrkézmű- és cipőgyár

Budapest, VI., Teréz-körut 43. sz.

Kitüntetve díszok-
levéllel, arany- és
ezüst-érmekkel.
Szállít tartóssága
kezessége mellett
elegáns cipőket,
legújabb fazon sze-
rint. — **Férfi-cipőket:**
Czugas-
cipők
borjú- v

frtig. Czugas-cipők kid-ből vag
lakkfejjel 4 frttól 6 frtig. Bergsteiger
fekete vagy színes, kecske- vag
borjubőrből 4 frttól 7 frtig. Regatta
félcipő, borjú- vagy kecskebőrből
fekete vagy színes 3 frttól 5 frtig
Nők számára: Czugas-cipők, zerg
vagy borjubőrből 2.80 frttól 4 frtig
Czugas-cipők kid- vagy lakkbőr
3.50 frttól 5 frtig. Bergsteiger borjú
vagy kecskebőrből, fekete vagy szí
nes 3.50 frttól 7 frtig. Regatta félcip
kid- vagy kecskebőrből, fekete vag
színes 2 frttól 3.50 frtig. — Legna
gyobb választék mindennem
gyermek- és láánycipőkben. K

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre fit 10.—

Félévre » 5.—

Negyedévre » 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatkak vissza.

— Budapest, Márczius hó 31. —

PÓT-VIGASZ.

(A fő-Vigaszból kiszorult emléksorok.)

I. Axiomák névtelen jóttevőktől.

A könyörület a vigasz édes anyja. A vigasz ott kezdődik, ahol a könyörület elvégződik.

Mert a könyörület oly nehezen szül, hogy ugyan hamar belehal a gyermekági lázba.

*

A vigasz a jobbkez, az adakozás a balkéz. Az a balkéz, mely rendesen nem tudja, mit csinál a jobb.

*

A könyör-adomány megalázza a szegényt, a vigasz fölemeli. A szegény felsőbbbséggel mondja magában: »Nekem golyó van a hasamban, és ő orációkat tart nekem!«

*

A vigasszal lehet nem élni de nem lehet vele visszaélni. Az alamizsna megrontja a szegényt, a vigasz megszilárdítja önértetét.

*

Nincs szomorubb, mint ha arra kerül a sor, hogy álljunk elő a felebaráti szeretetünkkel. Mert csak szívtelen ember találhat örömet mások szerencsétlenségének látásában. A szív elkerüli, mesze elkerüli e szívtépő látványt.

*

Szép a könyörület, de még szebb, ha önmegtartóztatással párosul. Mert az önmegtartóztatás megelégedést szül a lélekben. A magát megtartóztatni tudó, nemes könyörület: a vigasz. Önmegtartóztatás nélkül a könyörület brutális adakozássá zsugorodik össze.

A segélyezéseknél: semmi legyen az adomány és minden a tapintat. Tragédia és tapintat kell a népnek.

*

Nincs szebb, mint a tapintatos vigasz. De a tapintatos adomány se kutya.

*

A vigasz nagyon jól esik annak, aki kapja. De sokkal jobban annak, aki adja.

*

A vigasz olyan, mint a lánczhid.*

II. Tollban maradt axiomák kitünőségektől.

Az embereket nem annyira a vélemények eltérése, mint inkább a kenyerek eltérése választja el. Ez a tapasztalás diszére válik a kenyérnek, de kevésbé válik diszére az embereknek.

Wlassics Gyula.

*

A ki, mikor, azt, hogy inség van, azzal fogadja, hogy: honnan van, hogy inség van? — nem mondhatnám, hogy igaza van, hogy ezt kérdi. Azt hiszem, hogy igazam van, hogy ha azt mondom, hogy már a biblia is megjegyzi, hogy a jókedvű adakozót szereti az isten.

Tissa Kálmán.

*

A magyarnak a verekedés kifejezésére 717 szava van. Káromkodni 2318-félekép tud a magyar. A filozófiai és teológiai hét erény legszebbikét magyarul charitásnak hívjuk.

Brassai Sámuel.

* Azok számára, akik a hasonlatot netalán kissé merésznek s e mondást nagyon magasnak vagy nagyon mélynek találják, álljon itt a megjegyzés, hogy a vigasz azért olyan mint a lánczhid, mert jó annak, akinek nem jutott a propellerre.

A Mencsikoff.

I.

Száguldott Szent Márton, áldogált a koldus.
Mert Szent Márton lovon ült, a koldusnak meg
bőrből volt a sarkantyúja.

— Fázom — szólt a koldus.

Szent Márton megállott. Ujdonatuj Mencsikoff volt rajta; rókaprémes, gyönyörű Mencsikoff.

— Jó ember — szólt a lovas — szívesen segítenék rajtad. Ketté vágnám ezt a Mencsikoffot, és oda adnám neked a felét. De kardom nem éles, a kabát meg vastag.

... Mert Szent Márton gazdag volt....

A lovas elvágatott. S a repülő porszem nemsokára eltűnt a por-óceánban...

II.

Száguldott Szent Márton, áldogált a koldus.
Mert Szent Márton lovon ült, a koldusnak meg
bőrből volt a sarkantyúja.

— Fázom — szólt a koldus.

Szent Márton megállott. A Mencsikoff már nem volt rajta, rókaprémes Mencsikoffja bent volt a zsebében.

— Fiam — szólt a lovas — nincs egyebem, csak ez a zálog-czédulám. De ezt szívesen megosztom veled.

Fogta a kardját, kettévágta vele a czédulát, s az egyik felét odaadta a koldusnak.

....Mert Szent Márton ekkor már szegény volt....

A lovas elvágatott. S a repülő porszem nemsokára eltűnt a por-óceánban...

Jókai Mór.

A szegénység a bölcsnek jó barát; nem amit, nem csal. De a szegények rendszeren nem bölcsök s így imádkoznak: „Uram, őrizz meg a jó barátaimtól! Az ellenségeimmel majd csak megleszek valahogy.”

Herman Ottó.

Vigasz.

Szentestől le Vásárhelyig
Nagy mostan az éhség.
De, hogy milyen rendkívüli,
Uraim megértsék!
Bizony, kérem, tenni kell itt,
Főképpen sok pénz kell,
Meggzúntetni ennyi nyomort
Nincs mód apró-pénzzel.

(Este Pesten.)

Rákosi Jenő.

Segélyt a munka ad, vigaszt a könyörület,
meleg kézszorítást a bank.

Hegedüs Sándor.

Minden inségnél nagyobb baj a szellemi és erkölcsi fogyatkozás. Különösen madártávlatból nézve az inséget.

Zsilinszky Mihály.

Vastag hó. Középujt keskeny, tiszta nyom. Ketten találkoznak. Az egyik jobbra, a másik balra tér ki. Középujt az a tiszta nyom használatlan marad. Az egészet úgy hívják, hogy udvariasság.

Vastag hó. Középujt keskeny, tiszta nyom. Ketten találkoznak. Az egyik nem akar kitérni, a másik se. Középujt az a tiszta nyom használatlan marad, mert az egyik a másikat beleteremti a hóba. Az egészet úgy hívják, hogy udvariatlanság.

Agai Adolf.

Krónika.

A történelem hálája.

— márczius 29.

Stuttgart közelében valamelyik villában szobáról-szobára karonfogva vezetnek egy bambatekintetű, fekete-bajuszu, holthalavány férfit. A nyelve belebotlik, ha megszólal, s a térde meginog, ha lépne. Gyámoltalanabb a csecsszopónál s együgyűbb a hálnál — a földi nyomoruságnak ez a testet öltött árnyéka Friedrich Nietzsche, az egyéniség filozófusa.

A szász erdő árnyékában pedig pikkellhaube alatt görnyedve és vértess-ruhában fuldokolva diszkocsiban ott gubbaszkodik egy nyolczvanesztendő agg ember. Arczát hasogatja a nevralgia, s hátát az öregség, s fonynnyadt ajakát kinna nyomja egy béna jobbkezre, melynek az adója állandóan ott tornázik azon a keskeny mesgyén, amit a lángelme s a lefajulás közzé vont a tudomány. Ez a két ember pedig az egyéniség filozófiáját testesíti meg magában.

Berlin városa egy új palotájában ott ülésezik egy pár száz ember. Porosz lakáruhába bujt miniszterek szájkosarat adnak szájrul-szájra, de az ebhűség már csak azért sem huzhatja a képére, mert meg van dagadva az egyik fele a szász erdőbeli fejedelmi kézmozdulattól. Ezek a szegény Lázárok a közösség filozófiáját képviselik.

S a balti tengertől a Svájczig, a francia határtól az osztrákiig, a művelt világ legközepén ott tülekedik egy rettentő sokaság — düh sorvasztja az alját, gög pöffeszti a színét, a kettő nyomása közt bénán vergődik a többi, észak elnyomja a delet, dél gyűlöli az északot, hadsereg a népet, fejedelmek a császárt, iparos a gazdát, protestáns a katolikust, tartomány a birodalmat, valamennyiök

fölött ott suhog a káplárbot s ez a sustorgó sokaság maga a német közösség.

*

Akik ifjak s legifjabbak a nagy német eposze napjaiban születünk, a lelkünkben bölcsődal emlékeként rezeg, amit a nagy Andrássy Gyula politikai racionálisan oltott be a magyarba: a német nemzet iránt való érdeklődés. Ama nagy napokban a romlott franczia Bábellel szemben Poroszország volt az a Macedonia, amely Babylon romjain építi föl a nemzete egységét. A Nagy Sándor genijéből Moltkénak jutott a hadvezéri rész, Bismarcknak a politikai, porosz Vilmos királynak pedig a fejedelmi származás és a borítal iránt való előszeretet. Szász Detre s Etele király idejétől fogva a Moltke s az Oltványi prépost idejéig a magyar Duna mellől mindig csudálattal tekintettünk föl egy-egy szőke óriásra, akiben a germán fajta nagyságának mértőföldmutatóját láttuk. Különösen Bismarck herceg roppant népszerű erre mifelénk. Attól fogva, hogy még az ötvenes években azt tanácsolta, Budát tegyék a monarchia középpontjává, az Andrássyak iránt való előszeretetéig sok mindennel rászolgált arra, hogy ne tartsuk ellenségünknek. S a bizonyos hogy genialis magyar fajtát mindig valami rokonság vonzotta ehhez a mindenképpen genialis egyéniséghez, legkülönöbben az utóbbi időkben mikor a szívünkhöz is közelebb hozta a részvét, s a nagyvilágon végigterpeszkedő közepszerűség sivatagjában maga maradt meg egyedül kimagasló Csimborasszónak. Akik kívülről nézzük Németországot, a világ legelső és legfélelmetesebb hatalmasságát látjuk benne, s mindig az élén látjuk azt az óriást, aki neki ezt a hatalmát megszerezte. Előttünk Bismarck Németország, s az ő óriási egyénisége szemléletébe elmerülve, nem látjuk meg, hogy ezen az egy óriáson kívül még vagy negyven millió kevésbé óriás emberi lény lélegzik a német határokon belül. S ebben az optikai csalódásunkban még valaki osztozik velünk. Ez a valaki Bismarck herceg, Lauenburg birodalmi hercege, aki a világtörténelem retortáján keresztülmenve is megmaradt Bismarck-Schönhausen Ottó porosz junkernek, a legsötétebb, mert a legszerencsésebb és legteremtőbb erejű reakcionáriusnak.

*

A doktrínáir liberalizmus tehetetlen frázisai szinte rokonszenvéssé tették előttünk a reakciót, azt a szimpátiát keltvén föl bennünk, amely a tehetetlen ügyetlenségtől az ügyes cselekvés felé fordul. Evvel szemben tisztáznunk kell: mi hát a reakció. Csakugyan éppoly tisztelnivaló s egyrangu jó-e a szabadelvűséggel, amelyet természeti törvénynek tekintünk, hogy időről-időre felvált? Mi hát a reakció és mit jelent? A reakció azt jelenti, hogy az országban csak egy maroknyi embernek lehet akarata, a többi számos millió fuldoklik a lenyelt akaratától. Azt jelenti, hogy milliók kötelesek azt hinni és azt cselekedni, ami egy csomó embernek tetsző és kellemes. Azt jelenti, hogy egy csomó ember nagyon gazdag, a többi millió pedig nagyon szegény. Azt jelenti, hogy a sokaság vére és vagyona egy hadsereget táplál, amely őt lebírni való ellenségnek tekinti. A tudomány nem az

igazságot keresi, hanem a kiváltságosoknak ad igazat. Istene, nemzete és hazája csak egy csomó embernek van, a szived fölött a pap az ur, az eszed fölött a rendőr s a karod fölött az őrmester. Egyszóval azt jelenti, hogy csak egypár ember boldog, a többi számlálátlan millió boldogtalan.

S ha a német egység fensége, a német hadsereg hatalma, a német császárság pompája s a német nemzet diadala mind csak arra szolgált, hogy a német nép boldogtalan legyen: mit hálálkodjon akkor Bismarcknak a birodalmi gyűlés, amely a német népet képviseli? Mért hálálkodjon azért, hogy a német egység piederstáljáról Bismarck herceg az első rugást a birodalmi gyűlésnek adta? Hogy az új német birodalom birodalmi börtönébe első fogolynak a német szabadságot dobta? Hogy a hatalmas német hadsereg tönkreteszi a német polgárságot? Hogy a Kant s a Goethe nemzete az Ahlwardt s a Wil-denbruch nemzetévé vált? Hogy a gazdag német birodalom egész gazdasági politikája a körül forgott, hogy Bismarck herceg drágábban adhassa el a nemzeti ajándékul kapott szász erdő dongáit, s hogy a porosz junkerség a maga osztályérdeke elé fogja az ipart s a kereskedelmet? Hogy a fenséges tiszta germán szellemet kiölte a szlávval korcsos elegyült porosz szellem, s hogy ezer év óta egy óriás nemzet minden vére azért patakzott, minden verejtéke azért csorgott, az elméi azért fűttek, a karjuk azért dolgozott s a szívük azért szakadt meg, hogy II. Vilmosnak legyen éjjel tizenkét órakor kit föltrombitálnia álmából és Bismarck-Schönhausen Ottó hercegnek legyen kire rányomnia az ő óriási egyénisége retentő bélyegét!

*

A sokaság tiltakozása ez egyéniség ellen: ez foglaltatik a német birodalmi gyűlésnek abban a becsületes bátor elhatározásában, amelylyel megtagadta az üdvözlést a német nemzet nyolczvenesztendősi hőseitől. Akik folyton a sötét középkor ellen szónokolunk, tudjuk, mit cselekszünk, mikor szembeszállunk azzal a nevetséggel, amely a frázissá kopott igazságokat fogadja. A középkor individualizmusa nemcsak hogy nem veszett ki, hanem éppen ebben a században el a netovábbját, mikor a világ két legnagyobb nemzete minden erejét és eredményeit egy-egy nagy genio szolgálatába adta. Napoleonnak, akiről Taine bebizonyította, hogy sem Franciaország, sem az egész világ nem köszönhet neki semmit, mert önéltűle legalább is ennyi szabadság volna a világon, de kevesebb vér árán — és Bismarcknak, aki megteremtette a német egységet, de boldogtalaná tette a német népet. Azon gondolkozom, okvetlen szükséges-e, hogy az ilyen nemzetalkotó génuszok zsarnokok legyenek és fekete lelkek. S Nagy-Károlyon s Cromwellen át végigtekintve a sorukon, a Napoleon háromszegletes kalapjáról egy másik háromszegletes kalap jut az eszembe, amelyet bizonyára ott őriznek valahol Washingtonban. Washington Györgyre gondolok.

Ime, ő hadvezér volt, mint Napoleon, nemzetalkotó politikus, mint Bismarck, s ha Bismarck porosz földbirto-

kos, Washington virginiai ültetvényes. Mégis a katonai diktatúrát meg nem csinálta, császárrá magát ki nem kiáltatta, a szabadságot be nem bőrtönözte, s az unió javait nem adta az ültetvényesek monopóliumába. Az amerikai németben vagy tótban egy évi ott élése után erősebb a nemzeti közösség iránt való lelkesedés, mint a porosz iga alatt nyögő bajorban. S a szabadságban fölvirágzott ipara és kereskedelme száz év alatt messzebbre juttatta, mint ezer év alatt jutott a többi világ. Mert Washingtonban megvolt az a nagy vonás, ami Bismarckban nincs meg: a noblesse oblige tudata. Washington tudta, hogy éppen mert ő lángelme s körülötte az emberek nyüzsgő sokasága baromi butaságu, neki nem emelkednie kell a hátukon, hanem meg kell váltania őket. A lángelme arra való, hogy beleolvadva a buta sokaságba, megnemesítse és megtermékenyítse. Csak úgy van igaza, ha nem a maga egyéni izlését erőlteti rá a buta sokaságra, hanem ennek szegénynek az öntudatlan törekvéseit erősíti meg a maga lánglelkével. Mert a világ nem a lángelméknek, hanem ennek a buta sokaságnak a kedvéért egzisztál. Mert a buta massa az egészség, s a zsarnok egyéniség testre is, lélekre is elfajulás. Nem elég, mint Bismarck, ebből a buta masszából szobrot faragni, szobrot, akinek fáj minden tagja, hanem mint Pygmalionnak, az élet szikráját kell belekőnyörögnie, ha azt akarja, hogy föléledt karjával hálásan fonja körül az alkotóját.

*

Ez a metafora azt hiszem, elég hatásos arra, hogy egy cikkelyt befejezzek vele. De nem tehetem, ha nem akarok szörnyű igazságtalan lenni. Mindennyivel nem bizonyítottam be többet, mint hogy a német birodalmi gyűlésnek joga volt Bismarck iránt hálát nem érezni, de nem bizonyítottam be, mert be sem bizonyíthattam volna, hogy Bismarck herczegnek másképpen kellett volna megcsinálnia a német egységet. Biz azt nem lehetett másképp. Tegyük föl, hogy Bismarck liberális érzésű lett volna — nos hát akkor ma ott tartana, ahol Eugen Richter. Vagy másfajta ellenzék — nos, talán már föld alatt porladna, mint Ferdinand Lassalle. Könnyű volt Washingtonnak, akinek nem kellett számolnia sem fejedelmekkel, sem nemesekkel, sem zsoldos hagyományu hadsereggel! A német egységet csak a német fejedelmek s a német katonák csinálhatták meg, s nem a német nemzet s a német nép, amely a 48-as időkben világosan kimutatta ebbeli tehetetlenségét. Vagyis a német egységet csak a reakció csinálhatta meg, s Bismarck csak úgy győzhetett, hogy a német reakció élére állott. Hogy ez az ő egyéni hajlandóságainak is megfelelt, az az ő egyéni szerencséje, s hogy mindez nem lehetett másképp, ez a partikularizmus eredendő bűnével született német nép szerencsétlensége. S Bismarcknak a történelem annak a szellemnek a szerepét szánta, amely csak közvetve cselekedhet jól, az által, hogy rosszat cselekszik. Németország az ő sajátságos történeténél fogva nem válhatott egy lépéssel egységes nemzetté; előbb egységessé kellett válnia, s nemzetté csak akkor válhatik, ha az egysége

megegyesített arra, hogy az őt alkotott reakciótól megszabadulhasson. Bismarck reakcióval csinálta meg az egységet s a maga rendszerével ad absurdum vive a reakciót, megcsinálta a szocializmust. A szocializmus a sokaság filozófiája a Bismarckok egyéni filozófiája ellen, s a sokaság tiltakozása az egyéniség zsarnoksága ellen. A német egység megteremtésének pozitív, a reakció ad absurdum itéletének negatív munkájával Bismarck herczeg fényesen oldotta meg az ő történelmi kettős föladatát s ezért megilletné őt minden hála és minden dicsőség.

De a történelem olyan, mint Bismarck: nem ismer hálát és elrugja, akire már szüksége nincsen.

Tar Lőrincz.

Úr és cigány.

*Öreg cigány huzza öreg este óta
De hiába huzza, nem kapós a nóta
Aki megfizetné, nem tudja szeretni,
Aki meg szeretné, nem tudja fizetni.*

*Ünnep az öregnek, ha a Bika tája
Zajosabb lesz olykor s egy kis czéczó járja
Egy-két kupecz mulat a maga módjára
S vaktába úgy belekóstol a nótába.*

*Csinálják, csinálják... De csak lesír róluk
— Ha szórják is a pénzt — az ő kupecz-voltuk.
Gorombán rászólnak, így-úgy muzsikáljon,
Tűri szegény öreg, tűri... mit csináljon!*

*És amint muzsikál kelletlen, kedvetlen —
Csak meglát valakit hátul a szegletben,
A hegedű nyakán megreszket az ujj:
Ráismer a cigány egy régi, nagy urra.*

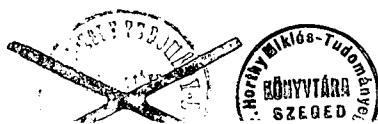
*Egy igazi urra, ki valaha, régen
Nem is ur, kis király volt a vármegyében,
Kinek a nótáját sokat hegedülte,
Mig a kuriáját el nem hegedülte.*

*Nézi Bódi, nézi azt az urat váltig,
Szilaj muzsikája hallgatóra válik
És az a száraz fa felsír a kezében:
Nem úgy van már, sirja, nem úgy mint volt régen.*

*Maga is ellágyul — tán a muzsikától —
S azon veszi észre, hogy ott huzza hátul —
És akinek huzza ottan a szegletben:
Az is, meg maga is sirnak mindaketten.*

*És kesereg az ur, kesereg a cigány.
— Nem igen tudlak én ellátni, Bódikám...
De szava nincsen más erre a primásnak:
— Amig urat látok, nem huzom én másnak.*

Kótai Pál.

A zord és furfangos gróf.

Irta: GYARMATHY ZSIGÁNÉ.

I.

Mikor a fényes Telky palotában mindenki mulatott, akkor a kis Telky Pál gróf felkuszott az öreg Andris térdére; az ott ült ilyenkor mindig a nagy étterem egyik csucsives ablakmélyedésében és onnan figyelte, hogy a legények mint terítik fel a hosszú asztalokat; de ott ült akkor is, midőn az urak nem voltak itthon, mert tudta, hogy kis gazdája hozzá fog jönni és nincs annál kedvesebb dolog, mint ha valaki figyelve hallgatja az embert. A kis Pál grófnál pedig figyelmesebb hallgató nem lehet.

Szőkefürtös fejét félre hajtja s úgy néz ragyogó kék szemével az öreg cseléd csontos arczába, aztán átlátszó kis kezével megsimogatja a bozontos bajuszt:

— Na, beszéljen Andris!

És az öreg mesél a kis grót őseiről: arról, aki nagy Hunyadynak az oldalán rontott Drakula vajdára, arról, ki a székely földön hős volt a hősök mellett és beszélt azokról is, akik sohasem éltek, vagy ha éltek volna is, azt a sok csodadolgot el nem követhetik, melyeket az öreg álmodott az ősi kastélyban s melyeket aztán maga is elhitt. Azért tudott oly meggyőző erővel beszélni a Telky grófok rengeteg hősiségéről.

A kis gróf nevelésével minél kevesebbet törődtek. A szép özvegy mama vig életet élt és a csinos nevelők is többet gondoltak az élet örömeire, mint a mennyit a kis gróf érdeke megkivánt volna... és Pál hallgatta a vitézi, hősi tetteket s minden fogékonyasága ezen irányba fejlődött. Eszményképül választotta a legzordabb őst, mert attól rettegett az egész megye, az foglalt el minden héten legalább egy várat — az öreg Andris szerint néha még többet is — az rabolta el a szép leányokat és »termetre való nézt kikelik vala belőle három embernél is több, a neve pedig éppen Pál volt, mint az én kis grófomnak«. Ilyen Telky Pál akart lenni a kis gróf is. Ennek okán, mikor csak tehetett, mindig a fegyvertárban időzött és gyöngye karjaival emelgette a rozsdás fegyvereket és rengeteg pánczélokot. Később pedig elkezdte kutatni a levéltár »levelesládá-it és azontul a vén szolgát mindig keendnek szölitotta s igyekezett hangját keményre edzeni.

II.

A kis grófból sohasem lett nagy gróf s mikor finom gyöngye kis alakjával kezdte adni az erős férfit, barátjai, maguk között, sokat nevettek rajta; de szemben — nagyobb multság okáért — adtak a kezére. Csak egy Gabi gróf nem vette komolyan szemben sem; de azért nem nevette ki, csak jóindulatu mosolylyal nézte és hallgatta, éppen úgy, mint egy balga, de kedves gyermeket szoktunk.

Telky Palinak a várfoglaló zordon őson kívül Gáborfy Gabi gróf volt az eszménye. Az az óriás termetű atléta, mikor megeresztette öblös hangjának érczsengését, az ideges kis gróf megremegett tőle; de azért szíve telegyült gyönyörűséggel. Ez aztán az igazi férfi! Ennek nyíltan elmondhatja minden tervét, ez meg fogja érteni.

És elmondta, hogy ő már nagykoru s végre hatalmában áll megvalósítani egy régi tervét. Nem tudja ugyan, hogy Gabi gróf vajjon ismeri-e őt egészen, belátott-e természetének az alapvonásait? Mert csak akkor értheti meg őt. A Telky grófok vére, mely néhány ivadékbán csendesesen aludt, nála felébredt és ősi zordságában száguldoz ereiben. Szilaj kedvtelések után vágyakozik és el kell hagynia azt a szelid tájon épült, elpuhító, kényelmes kastélyt is. Vadregényes helyen sziklavárat

fog építtetni; a vár alatt ősrendetegnek kell lenni, ott fognak aztán amolyan igazi vadászatokat rendezni, a milyeneket Gabi is bizonyára szeret, mert ha nem csalódik, ők éppen egyformán kedvelik a férfias multságokat, szóval nagyon hasonlítanak egymáshoz.

Aztán elkezdődött a zord hely keresése. Az elagott Andris szolga emlékszik az ő szülővidékére, egy olyan helyre, ahol akkora meredek sziklák voltak, mint háromszor a torony s azok tetején zergék szökeltek; a víz pedig úgy harsogott és csattogott a sziklák között, mintha örökös mennydörgés lett volna és olyan fekete volt a tisztaságnak miatta, mint sötétben az aczélpenge.

Ez! éppen ilyen hely kell Pál grófnak és utra kél a havasok felé.

Sok barangolás után végre egy olyan helyre vezették, a milyenről álmodott. Sűrű fenyves mélyében egy óriási vörhenyeges sziklát félkörben csapkodott a harsogó Szamos, a sziklatetőn jókora lapály terül el, benőve áfonya bokrokkal: egy szalmafedű kunyhó és egy villámütött nagy fenyő is van a tetőn. Pompás! éppen annak a kunyhónak a helyére fogja építtetni a várat. A sziklán vörös vonalt mosva szivárog egy kis ér: oda fogja a felvonóhidat tétetni. Az őrtorony ott lesz, ahol az a kecske két hátulsó lábán állva lenéz a mélységbe, a torony csúcsa pedig belevész abba a fehér fátolpárába, mely a magaslat felett lebeg. Nagyszerű! S mily fenséges lehet ez a vadon, zord, téli időben.

A kis grófban melegen futkosott szelid vére, amint ezeket elgondolta; már hallotta is a vadásztülkök bömbölését s a szilaj zajt: hajrá! hajrá! — Az őserő, fajom vére mint tombol ereimben! Azt hitte, hogy sebes szivdobogásában a vér ereje lüktet. És amint nekiindult a sziklaélnék, mindinkább gyönyörködhetett az ősi vér lüktetésében, mert már csak alig kapkodta a levegőt. Megállt, hátranézett és két oláh kísérijére zord pillantásokat vetett: hadd lássák, hogy kivel van dolguk! Mire azok maguk között azt jegyezték meg, hogy ez a gróf nagyon jó ember lehet, mert olyan szelid a tekintete, mint egy fél esztendő őznek.

És a szegény kis kunyhó gyanutlanul várta a rettenetes férfit. Amint ott állott mohával kivet tetőjével, parányi lantorna ablakával, bizony nem sejtette, hogy mi vár rá. A kunyhó előtt egy kis bölcső döcögött, melyet egy agg oláh a magas küszöbön ülve rángatott egy szöszmadzagon. A villámütött fenyő pedig csonka karjával mintha védené az alacsony kunyhócskát; bizony szükség is van rá, mert nagy veszély fenyegeti: az áfonya bokrok között előre törtet Pál gróf. Rá akar ijeszteni egy olyan korcs férfira, aki szöszmadzagon bölcsőt ringat.

— Mit csinálsz? — Rivall rá elfuló, szelid hangján és oda támaszkodik a roncsolt fenyő mohos törzséhez, bizony ha nem lenne ily rengeteg ereje, most nem tudna talpon állni egy ily hegymászás után. Eszébe jut cognakos üvege: hiszen az ősök is billikomot hajtogattak nehéz tusáikban; ivott egy kortyot, aztán széttekintett s végre megakadt a szeme a rongyok között alvó kis gyermekben: mily ostobaság úgy tenni azt a bölcsőt, hogy épen a gyermek fejét érje a nap, ha egy lépést odább áll, felfogja a sugarakat és odább állott. Ekkor a napfény odahullt az agg oláh hófehér fejére. Mily öreg, gondolta a gróf, ej! csak nem fog ellágyulni egy ősz fej láttára! és ismét zord lett:

— Mosku! szereted te ezt a helyet?

— Hát mit szeretnék a világon, ha ezt nem!

— Aztán mit szólnál ahhoz, ha azt mondaná valaki, hogy ezt a helyet megvásárolta és a kunyhó helyére várat épít?

— Azt, hogy megverné a jó isten azt, aki ilyet cselekedne! És tiltólag emelte feje fölé sovány kezét.

Itt születtem én is, a nagyapám is, az unokám is, meg annak a gyermeke, ez itt... ki sem tudna szakadni a lélek belőlem más helyen... látod, abból a forrásból kereszteltek, abból fognak megmosni a halálos ágyamon... s míg az öreg oláh tovább-tovább érzékenyítette önmagát, Pál gróf arra gondolt, hogy ezen hely még sem neki való, nem eléggé zord.

III.

Végre talált egy sziklás hegyet, nem valami felette nagy vadonban, sőt »rengeteg« nem is volt a közelben, de a hegynek olyan volt az alakja, mely nagyon tetszett a grófnak, amelyet el is nevezett »Zordhegy«-nek, a rajta épülő várat pedig »Zordhegyvár«-nak. A vár gyorsan épült s míg a tömör falak emelkedtek és a bástyák gömbölyödtek, Zordhegyvárának ura arra gondolt, hogy ez a vár még is felette Zord leend és nem hívhatja ide gyöngye idegzetű anyját.

Később aztán történt valami, hogy egészen bele nyugodott a mama távollétébe.

A vár alatt egy falucska terült el, a falu végén lakott a kovács, annak az udvarán szokott keresztül menni Pál gróf, mikor apró vadászataira indult. Az udvart nem körítette semmi féle kerítés, csak a mező felől volt egy keskeny árokkal elsánczolva; a vasaló ketrecz pedig az udvar közepén várta az ökröket és bivalyokat.

Mikor már a vár felépült és a sánczok is ki voltak ásva s angol perjével bevetve, akkor került elő a Kovácsék híres Zsófia. Hogy miért volt híres? És, hogy honnan került elő? Hát onnan, a hova a szépsége vitte s nem lehetetlen, hogy a hire is onnan való.

Mikor a gróf sárga kamaslisan keresztül ment az udvaron, a szép Zsófi történetesen mindig ott állott a rekesz mellett; de mivel nagyon szemérmes volt, sohasem tekintett fel a grófra.

Egy nap a kis árok tele volt vízzel és még a fű között is víz csillogott, a gróf át akart ugrani a kis áradáson de nem volt hozzá szerencséje s a puha, nyirkos talajon eltört a lába. Eszméletlenül szállították fel Zordhegyvárába és a szép Zsófi lett önfeláldozó ápolója... Aztán elmúlt egy év s ezalatt a Zordhegy tájéka egész kis paradicsommá alakult: barátságosabb, vidámabb helyet még soha senki sem látott, mint ez a Zord vár.

Most már csak az van hátra, hogy az istállóban telivér ménnek toporzékoljanak, lánczaikon vadász-ebek vonitsanak; a termekben nehéz billikomok bujdossanak, s mint a patak folyjon a gyöngyöző aranyedv, szilaj bordal csendüljön, s férfi kedv tombolásától rengjen a tölgy-padló. A vár udvarán pedig süljön a juhval béelt ökr, s a felcsapó vérvörös láng tegye rémessé az éjszakát. Ez, ez az ő eleme; ettől forr a vére! De míg az őszi vadászatok — a régi daliás idők fennmaradt férfias kedvtelése — elkezdődnének, addig hozzálát és kipusztítja a táj kártékony madarait és apróbb vadait.

És ettől kezdve a nyulak olyan rettegésben voltak, hogy eszöket veszítve kergetőztek a vár sánczaiban s el nem hitték vona senkinek, hogy azokat a szép zöld sikátorokat nem az ő kedvükért bélelték ki azzal a puha bársony szőnyeggel. És szorult helyzetükben a madarak is ellepték a vár környékét, oda rakták fészkeiket a rémes fegyvertár ablak-faragványaira: felül a fecskék, alább a sármányok; késő ősszel eljöttek a havasi madarak is, azoknak már csak az ablak párkányán maradt hely.

A vár ura lovagterme nyitott ablakából kinéz a kertre. Piros virágtenger fürdik a napfényben; mert a vár urának csak vérszirmu virág kell. Piros virág nyílik az arczán is: egy lázas égő folt; szivverése gyors, mellét mint az súlyos teher nyomná, mire a kis gróf azt hiszi,

hogy a dolgok menetével való elégtelenség az a teher. Mindent megtett, amire a zord Telky vér hajtotta és még sem úgy sikerült semmi, ahogy ő álmodozta volt ott az öreg szolga térdén.

A piros rózsákon fehér pillék szállongnak, egy pár berepül a nyitott ablakon s egyenesen rászáll a vár ur karjára és ott rezeget... talán ott rezegete estig, ha férfias léptek nem koppannának a kemény padlón. A vár ura megfordul, aztán kitarja karjait:

— Isten hozott, Gabi!

— Terringettét Palikám, ugyan csak zord hely ez a te várad!

Pál grófot a szíven találták; ez volt az ő fájó része. A hatalmas természetű barát gyöngéd szíve rögtön megérezte ezt és elkezdte beszélni, hogy most már ő sem megy többé Afrikába: oroszlanok helyett új faj rózsaszemekre vadász és maga oltogat egész nap.

A kis gróf szorongása enyhült; csak azzal nem tudott kibékülni, hogy ha már a természet ily tomboló, nyugtalan vérrel alkotta, miért nem született abban a korban, mikor a vártamadó ős élt: az lett volna az ő világa! Most már belátja, hogy más a kor szelleme, s ennek okán ő is megváltozott: ha nem lehet hős, hát lett furfangos.

A Gabi gróf egészséges nevetésétől megrezegtek a vár ablakai. A kis gróf pedig türelmes mosolylyal mondta:

— Mindjárt meg fogod látni... mindjárt... de most menjünk ebédelni.

IV.

Dús ebéd következett, minek végén a kis gróf szelid hangján hosszabb elbeszélésbe fogott, a nagy grófnak pedig olyan rengeteg kedve támadt, mint ha már kiüritette volna a tele serlegeket.

— Ugy, hát te szegény Palikám vadászat közben lábodat törted?

— Bizony azt cselekedtem és a törés oly veszedelmes volt, hogy gyengébb idegzetű, vagy lelkiismeretlenebb ápolással, ki sem lábalom... de neked arról az ápolásról képzelmed sincs. Mint egy jóltevő angyal jelent meg Zsófi, a kovács leánya, és ápolt úgy, amint embert még nem ápoltak soha...

— Valóban elismerésre méltó, mert eddig igazán nem igen volt szokásban, hogy a falusi leánykák nyomban felmenjenek a várurak ápolására...

— Pedig, Gabi, olyan ártatlan szemérmességet soha se láttál, én sem láttam ő előtte. Minden nap az ő udvarukon mentem keresztül, ott állott a szenes kovácsműhely előtt, mint egy megrettent kis madár, alig fogadta köszöntésemet, míg bájos ártatlanságában elpirulva, szemét lesütötte. Gyöngédtelenség lett volna tőlem ismeretiséget erőszakolni s így soha sem szólítottam meg. Pedig néha éreztem, hogy tudnék úgy tenni, mint leányrabló ősöm...

Gabi gróf meg nem állhatta, hogy végig ne simogassa a zord férfi gyöngéd arcát, az pedig egy kissé elmélyedve maga elé nézett, aztán felrezzent és folytatta:

— Tehát a szép, ártatlan leány ápolt önfeláldozó hűséggel. Midőn lábbadozni kezdtem, tisztán éreztem, hogy nagyon szomorú lenne ez a vár, ha ő távoznék...

— Remélem, ezt tudtára is adtad?

— Tudtára Gabi, de ő azt mondta, hogy nem maradhat, mert mit mondana a falu, ha maradna? Nagyon kértem; megadta magát; nem gondolt egyébre, csak hogy meg ne szomorítson... hogyan repültek a napok és hónapok! Már mindjárt egy éve, hogy oldalam mellett van s még a gondolatomat is kitalálja... bájos, édes egy

teremtés! Ez előtt néhány hóval észrevettem, hogy valamit akar mondani, de nem mer hozzá kezdeni: biztattam, hogy szóljon. Remegni kezdett, szemét lesütötte és mélyen elpirult. Gabi! te azt nem is képzeled, mily pirulás a Zsófié; kértem, hogy beszéljen és nyújtson alkalmat hálám kifejezésére. Remegve mondta, hogy az én hálára hajló kedélyem meg fogja érteni az ő helyzetét, mert őt is hálaérzet köti egy különben kiállhatatlan egyénhez, a ki egykor megmentette az életét; a lángok közül ragadta ki. Azóta nem kíván tőle egyebet, csak hogy néha láthassa. Ennyit nem tagadhatott meg egy olyan embertől, akinek kezén most is ott van az égési seb. Talán ezért a sebhelyért irtozik annyira tőle; de csak erőt vesz borzongásán és megengedi, hogy néha szép arczába nézhessen. Zsófi nem is szokott beszélni a megmentőjével, mert gyűlöli; de annyit el kell tűrnie, hogy koronként láthassa; akkor az egyén, aki máskülönben egy megtermett borbély — szóltanul merül a nézésébe, egyet-kettőt sohajt, elmond valami friss újdonságot, meghajtja magát s ezzel távozik... és meggyőződtem róla, hogy igazán így van...

— Tehát megengedted, hogy a borbély...

— No, hát csak nem lehetek oly hálátlan, hogy ennyit meg ne engedjek? Most is éppen itt van, láttam, hogy a sánczok felé tartott; tudod mit Gabi, lepjük meg őket.

Gabi nevetve vont vállat: ő nem bánja, csak hogy...

— Oh, ne tarts semmitől! Zsófi ezt már megszokta és nem veszi rossz néven, sőt nagyon mulatságosnak találja; néha alig tudja visszafojtani a nevetését. Tartok tőle, hogy gúnyt űz a megmentőjéből s az még sem lenne helyes.

Karonfogva haladnak a sánczélen; egy helyen kölépcső vezet alá a gömbölyű zöld mederbe; leszállnak. A sáncz zöld falához puha gyeppadocskák simulnak, felülről szomorú rózsák virágos hajtásai hullnak alá, s mint egy félkupola borítják a kis ülőhelyeket. A zöld sátor alatt ül a feketeszemű Zsófi és a pirospozsgás, megtermett fiatal borbély. A leány merev unottsággal feszesen ül. A borbély tiszteletteljes távolból hajol elő, hogy a leány arczába láthasson. Nem szól, csak nézi. A kis gróf figyelmeztetve szoritja meg a nagy gróf karját — no, látod? Aztán azzal az urias közönnyel közelednek a pár felé, mintha az ott csak levegő lenne. A levegőbe Gabi egy érdektelen pillantást vet, mire Zsófi olyan piros lesz, mint a pipacs és gyorsan elfordítja a fejét.

— No, ugy-e mondtam Gabi, hogy senkisémet tud úgy pirulni, mint Zsófi?

— Ősmerem — gondolta Gabi — fenhanganon pedig azt mondta, hogy az érdekes pár éppen úgy ült, mintha fotográfus előtt ülne.

Az elpirult Zsófi pedig gyorsan összeszedte magát, rácsapott a borbély vállára, nagyot nevetett és azután nem úgy ültek, mint a fotográfus előtt szokás.

— Láttad Gabi?

— Láttam és kíváncsi vagyok a regény végére.

A vár ura mélyen sohajtott, aztán kérte barátját, hogy ne tartsa őt gyengének, ha elmondja; mennyit szenvedett, a míg furfangosságával ki nem rántotta magát. Szenvedett, mert szenvedni látta azt az angyali teremest, aki egy nap csak azzal lepte meg, hogy öngyilkos lesz, mert a becsülete elveszett s ezt már nem titkolhatja tovább; az apjához nem mehet, mert az főbeütéssel fenyegeti... szóval, meg fogja magát ölni, más útja nincs. A kis gróf rimánkodott, hogy csak ezt ne tegye, mert tudja ő, hogy mi a férfi becsület. De akkor *véletlenül* egy levelet kapott édes anyjától, aki újsággéppen írta, hogy K. gróf mezálliánszt csinált, s ha az ő fia

egykor így megtudna magáról feledkezni, ő nyomban sziven lőné magát: nyomban!

— Ezért nem vehetem nőül Zsófit, mert csak nem lehetek anyagiilkos! S ezért szenvedtem oly borzasztó kinokat. Zsófi megszánt és az ő nagylelkű önfeláldozása egészen más fordulatot adott a dolognak. Kisírt szemmel, szemérmesen szólt:

— Csak egyetlen út van a menekvésre, csak egy. Ha az az ember — tudja már a gróf, kit értek? — elhinné... igen, ha elhinné... csak tudnók vele elhitetni, hogy... hogy...

Ez a gondolat megkapott és előszedtem minden furfangomat, míg végre sikerült elámitani a borbélyt...

— Talán elhitte...?

— El, a számár!

V.

Rövid időn csendes lakodalmat ültek, s a csendes lakodalomhoz még rövidebb időre, zajos keresztelőt.

A vár udvarán sült a juhval bélelt ökör s a felcsapó láng vérvörös fénye rémössé tette az éjszakát és a faluban még sem rémült meg senki; de annál többen mosolyogtak.

— Gabi! Keresztapja lettem a Zsófi fiának, hogy ezen a jusszon neveltethessem... aztán a borbély majd azt fogja hinni, hogy a végrendeletben is ezért a keresztapaságért van, a mi van; de hogy ott mi van, azt csak majd a halálom után tudja meg a — számár. Egyedül Zsófit avattam be a titokba és most neked mondom meg: Ugy van az, hogy még sem hiába építettem várat, van már tulajdonosa... és hidd el Gabi, csak furfanggal lehetett alájok lopni ezt a várat.

— No, az igaz Palikám, hogy borbélyt így rá nem szedtek még soha!

SAISON.

Az operai vásár.

— márczius 29.

I.

Riport.

Akár azt is adhatnók czimül: a palota a kunyhónak. Az alföldi kunyhókban pusztit az inség és a budapesti mágnásnegyed fényes palotáiban kinyilott a szánalom virága.

A kunyhók lakóiért a paloták lakói felcsaptak »üzletembereknek.« A m. kir. operát két napra annektálta a könyörület és vásárt csinált belőle az alföldi inség.

Az Andrássy-uti fényes palotából egyszerre csak elveszett a színház. A nézőtér egybeolvadt a szinpaddal egy rengeteg vásártérre.

De micsoda káprázatos vásár ez! Szeszéyesen, gazdag változatban elhelyezve számtalan fantasztikus alakú sátor, tükrös confiserie, szőnyeges bazár, planetás jósda, kucséber, uri banda és katonazenekar, árukocsi és vásári komédia.

Csinnadratta, bum! Belevág a nagy dob, megcsendül a czintányér, sir a vonó, harsog a riadó kürtszó. Villámfényben uszik a vásár, illattal, étellel teljes a forró atmosféra.

A komédiás kocsi tetején harsogó hangon szaval a bajazzó. Zsül ur, ismeri mindenki, hallgatja mindenki. Könyörüljete emberek, mi ékesen csendülő rimekben kér

benneteket a poéta Könyörület és nyitott erszény, — ez itt ma a jelszó.

És lenn, lenn hogy kavarog, kaczag, tolong, élcel, nevet, tolakszik a tömeg. Az alföldön kiűtött az inség, a könyörület szent nevében, vegyetek emberek, vegyetek emberek!

Bébé ruhás, roccoco kosztümös szép mágnásasszonyok, mágnás kisasszonyok, de szépek is vagytok így, mikor a könyörület szent lángja kipirosítja finom, szép arcotokat s édesen rezgő, behizelgő meleg hangon esdekeltek.

— Uram, az irgalom nevében, vegye meg ezt a toronyórát.

— Nézze, milyen aranyos babácska, beszél is, meg sir is, — soha ilyen olcsón meg nem kapja többé.

S amint mosolyogva, kaczagva ingatják meg szép fejcskéiket, a fehérfürtös parókából felhőkben csapódik fel az illatos rizspor.

A könyörülethez olyan jól illik ez a bodros fehér paróka, ez a roccoco kosztüm; meg a bébé-ruha, a szelős empire s a csillogó directoire.

Van itt minden — minden, még alkalmi lap is. Csupa könyörületből írták, — csupa könyörületből vásárolják.

Az egyik sarokban muzsikál az uri banda. Egy barna gróf kezében zokog a hegedű, egy szőke gróf veri a czimbalmot. Ilyen banda se muzsikált még a szegény, éhező inségeseknek, tán még azok is elhejhujáznák magukat mellette.

Tolong a frakkos vásáros nép. Pap, katona, mágnás, gyáros, ujságíró, hotelier, tengerész, északsarki utazó. Vidám nagyon ez az inséges vásár.

Szőke parókás, bébé ruhás tündérszép gróf kisasszony árul édes süteményt, beszélő babát, zamatos gyümölcsöt. Kaczagó, édes szőke kis postillon gotschébernek csapott fel az inségesek javára, — villogó szemű, szép görögruhás uri leány planétát kínálgat. Csupa jó jövőendő, csupa boldog reménység.

Redőkben leomló, csillogó fehér lepelben gyönyörű tivilis leány csábit a hazardra, kaczagó szemű, szalagos sváb menyasszonyka csicseregve hirdeti az »elvét« — kis haszon, nagy forgalom.

Kibontott haju regeszép oláh fáta tölti szakadatlan a habzó Pomeryt. Kétszerte édesebb — az ő kacsóiból. Középpütt a pazar tombolánál forr, pezseg az élet. Szegény fiatal báró már egészen belerekedett az üzleti lelkesedésbe.

Ott a sarokban kezdő művészek játszanak valamit. Szavahihető gentlemanok állítása szerint a szegény »Cremonai hegedűs« került a színre. Valaki hegedűl a sátor mögött, mintha a Hubay gyönyörű solóját »csalná ki« a hurokból, tehát csakugyan a jeles cremonai.

A buffet mellett egy szőnyeges fölkében két áldozatkész művész öt perc alatt örökit meg áldozatkész könyörülőket. Pompás képek ezek, hasonlítanak az egész emberiséghez, sőt még ezen kívül is nagyon sok egyébhez.

Néha - néha megcsökken a vételkedv, — a kis »árulók« azonban nem lankadnak. Inkább valamit engednek a szabott árakból. A szegfűt, amelynek egy korona volt a szilárd ára, — odaadják most már negyvennyolcz krajczárért. A negyvennyolczból azonban nem enged egy sem.

És ürülnek a kosarak. A kucséber táskájában árván mosolyog az egyetlen narancs. Akad rá pályázó fölös számmal menten.

S a nyüzsgő, tolongó sokaságban, az arany czirádás oszlopok mögül, a piros bársony páholyok zsölléiről fényes, elegáns közönség gyönyörködik némán, szinte

elbűvölten. Csillogó szemek, csillogó drágakövek, fény pompa, könyörület, — oh, be szép is ez az inség, istenem, be szép!

Ripp.

II.

Glossza.

Köszönöm Ripp barátomnak, hogy megírta helyettem a riportot. Megtudtam volna írni magam is, bár nem voltam ott. Az ilyen jótékony ünnepek krónikájában nincs eset, hogy valamelyik ne sikerült volna, hogy a hölgyek szépek, kedvesek, elragadók ne lettek volna, mint a toiletteik, hogy a jókedv ne pezsgett és a jó szív ne győzött volna. Megírhattam volna mindezt láttatlanban, valamint a legtöbb riport konvencziális dicsérete is olyan, mintha láttatlanban íródott volna, s az enyémben aligha oda nem kerül a végébe a passus, hogy az alföldi inségesek könyvelt szemekkel rebegnek hálát az istennek, amiért angyaloknak teremtette azokat az arisztokrata hölgyeket.

A képzelet utáni riportnál jobban esik a riporton való képzelődés. Így a fantáziában a vásári kép még szebb, mint a valóságban. A valóságból csak egy adatom van: a vásárt hirdető plakát, melyen az elegáns, kissé orfeumszerűen elegáns hölgy gyöngysorát veti oda a lábánál kuporgó nyomornak. Rosszul értelmezik ezt a képet, akik az adakozóban egy mágnáshölgyet, a térdepelőben pedig egy nyomorgó asszonyt látnak. Ezzel az értelmezéssel rágalmaznak a jószívű mágnáshölgyeket, hogy nagyhanguk a hirdetésben s ígérnek valamit, amit meg nem tartanak. Nem akarták azt a hitet keltetni, mintha ők csakugyan az ékszereiket vetnék oda a nyomorultaknak, különben meg is cselekedték volna. Nem, ez a kép a könyörület allegóriája. A jólét elébe lép a nyomornak és vigasztalja. Hogy elébe lép, hogy ránéz, hogy vigasztalja, olyan drága, mint a gyöngy s többet ér annak hiúságos csillogásánál.

Pedig mennyivel könnyebb volna egy-egy nem allegorikus gyöngyöt vetni a szegényeknek. Nem fukarságból nem teszik. Hiszen a jószívű mágnáshölgyek többet költöttek egy-egy ékszer áránál a kosztümjökre, sátraik equipirozására. A vásár kétségtelenül szépen jövedelmez, jövedelmez akkor is, mikor csődbe jut, mert ebben az esetben a vásárosok maguk veszik meg áruikat, de semmi esetre sem jövedelmezhet annyit, amennyit a közreműködő arisztokrácia ráköltött.

A zsémbes garasoskodók azt is állítják, hogy az arisztokrácia ha a vásárra költött pénzt összeadná s a jótékony célra fordítaná, nem csak többet adnának, de gyorsabban is adnának. Van annak már vagy három hónapja, hogy könyörületos szívők megdobbant az inség hírére. Három hónapig várakozni a segítségre — ej, ezeket mondja, bizonyára maga sem sietett az inség első hírére adakozásával!

A divatos jótékonyág megítélésénél a garasos szemponton fölül kell emelkedni, a filozófia magaslatára. A lónak lehet szénát vetni, meg fogja enni. Emberek táplálásánál meg kell adni a módját. Igen szép és rendkívül

nemes vonás, hogy a mágnáshölgyek jótékonyágukban nem exkluzívek. Visszaélés volna, ha gazdagságuk kedvezését kiaknázva, egyszerűen alamizsnát vetnének a szegényeknek. Ha Paula grófnő ezer forintot küld az alföldre, nem nagyobb dolog, mintha elvesztene egy gombostűt. A szegény polgárember, akinek hasonló jó szíve van, de csak három koronája, hogy tudna versenyezni vele? Finom, társadalmi vonás, valódi arisztokrata gyöngéd udvariasság, hogy Paula grófnő inkább kosztümöt csináltat az ezer forintján, aztán szóba áll a szegény polgáremberrel: adja ide azt a három koronáját, én is adok hozzá annyit, aztán majd közösen küldjük el Hódmezővásárhelyre.

Az előkelőség szerénysége nyilvánkozik meg ebben a társadalmi jótékony akcióban. Az arisztokrácia nem pénzt ad, ami könnyű neki, de kiáll a nyilvánosságra, lebontja az elválasztó korlátokat, ami valóságos önfeláldozás. Tessék kellőképpen megbecsülni az áldozatot, a mi az ilyen bazárkodással jár. Kiöltözködni, mint egy színésznő, poharakat töltögetni, mint egy pinczérnő, kínálgatni, mint egy virágárusleány, hálásan mosolyogni, mint egy boltos leány s mindezt nem az ismerősök bizalmas körében, hanem a nagy plebejus nyilvánosság előtt, emberektől pénzt fogadni el, kinek a köszönését se fogadnák máskor s amellet nem is maradhatni meg inkognitóban, mint a legendák boldog jótékony hölgyei, hanem be kell diktálni nevüket reklám lajstromba s eltűnni, hogy az ujságok hangos dobszóval hirdessék: Paula grófnő ekkor meg ekkor, ott meg ott narancsokat fog árulni. Vegyenek, vegyenek, a narancsok szépek és Paula grófnő különösen szép lesz!

Ez az önfeláldozó munka s a rangbeli hiúságnak a félrevetése, az az igazi könyörület, ez igazabb gyöngy, mint amit a plakát allegoriáján vetnek finnyás távolságból a nyomorgó inségnek.

De mind e megtagadásért kárpótolja őket a jó tett fölemelő tudata. Az önfeláldozó hölgyek szép arczáról nem az áldozat, hanem az öröm sugárzik. A jótett tudata vidámmá teszi őket s ők úgy nevetnek, mosolyognak, mintha munkájuk játék volna, jótékonyáguk mulatság. Ki mondhatná, hogy a mulatság kedvéért csapnának bazárt? Édes istenem, ha az arisztokrácia csak mulatni akarna, nem hívná meg a nagy plebejus közönséget!

A jótékonyág mellett demokrata hivatást is teljesítenek a bazárokkal. Bevonják a nagy közönséget akciójukba és közelről mutatják magukat. A nagy közönség nem közeledhetik jószántából az arisztokracziához, mert az tolakodás volna s így az arisztokrata exkluzivitás megmaradna mindörökre, ha ily jótékony alkalmakkor az arisztokrácia nem közeledne a polgársághoz. Ilyenkor, közvetlen közelből nézve, láthatni, hogy az a híres arisztokrata gög mesebeszéd, mert a mágnáshölgyek ép oly kedvesek, époly barátságosak a beszédjökben, viselkedésökben ugyancsak olyanok, mint a polgáriak. Az előkelő polgári hölgyeket meg is hívják ilyenkor a közreműködésre s valóban a kor szabadelvű színvonalán áll az az összhang, melylyel a muzeumtéri mágnáshölgyek és a

lipótvárosi szép polgárleány egy sátor alatt mosolyog. Kár, hogy az urak politikája megbontotta ezuttal ezt az összhangot: a lipótvárosi hölgyek megköszönték a meghívást, de csak névjegyöket és a páholyuk árát küldték el, nem akarták az arisztokrata családok békéjét háborgatni a ténynyel, hogy a mágnáshölgy recipiálja azt, akinek apját, férjét az apja, férje a főrendiházban akceptálni nem akarta. Az eset sajnálatos, de mégis mutatja, hogy a szabadelvű eszmék leglelkesebb hivei a mágnáshölgyek.

Nem tudom, ki találta ki a mágnásbazárokat. Mindenesetre okos, nemesszívű ember volt, mint azok a jószívű, nemes polgári férfiak, akik önzetlenül a mágnáshölgyek segítségére sietnek. Többnyire igen szerény emberek, akik nem igen keresik a hirnevet s csak ilyen alkalmakkor adják oda nevüket a jótékony vállalat emelésére. A nagy közönség ilyenkor meglepetve kérdezi magától, hogy miképpen tud ily jószívű, önzetlen férfi a szerénysége homályában megvonulni egyik bazártól a másikig.

Szép, nagyon szép dolog ez a jótékonyág. Egy hatalmas társadalmi és kulturális faktor, melynek hatását megérezni messze a jótékony cél speciális körén kívül. Én ezért lelkesülök érte s bocsássák meg nekem, ha lelkesedésemben azt gondolom: ha nem volna nyomor a világon, teremteni kellene a jótékony bazárok számára.

Flaneur.

Signor Pulcinella.

Irta: CHARLES BUET.

A vidámság néha szomorú s a bánatnak gyakran mosolygó az ajka.

(Alfred de Musset.)

Volt egyszer Nápolyban egy nagyon szegény és nagyon szerencsétlen ember. Elöl-hátul pupos és ideálisan rút volt az istenadta: sasorru, hegyes állu, vörös haju, sovány mint a bot s mintegy szerencsétlenségének fokozásául felette okos volt a szegény ördög. Ugy hívta, hogy *signor Pulcinella*.

Bár nem járt filozófushoz iskolába s noha nem ismerte se Sokratest, se Platont, se Voltairet, se Rousseaut, mégis ő találta volna fel a filozófiát, ha már előtte nem létezett volna. Olybá vette az időt, ahogy jött, a pénzt, a mennyit ért s az embereket, a milyenek épp voltak. Minthogy Nápolyban nincsenek farkasok, nem üvöltött a farkasokkal, hanem koldult a *lazzaronikkal*, szapulgatozott a vénasszonyokkal, fecsegett a fecsegőkkel, aludt a lustálkodókkal és dolgozott — hébe-korba — a munkásokkal.

Ugy gondolkozott, mint Thales, a bölcs, aki azt állította, hogy jobb ülni, mint állni, jobb feküdni, mint állni, jobb holtan feküdni, mint élve aludni. Ez azt jelenti, hogy Pulcinella nem szívesen fogta dologra a két kezét, hanem inkább elcsavargott a Santa-Lucia-parton, vagy *morrrát* játszott a Chiaja-beli csapszékben. Ilyenkor kegyetlenül megmondta az igazat mindenkinek, könyörtelenül gunyolta a nemesek bűneit, a *mezzo cito* ferdeségeit, a nép babonáit; ilyenkor döntötte el magában a birodalmak sorsát, gondolkozott a letűnt, most uralkodó s a jövőben uralomra kerülő királyokról.

Élni, a levegőből élt, azaz a *cocomeroból*. Tudják önök, mi az a *cocomero*? Nem?

Hát kérem, ez a *cocomero* tulajdonképpen nem más, mint egy görögdinnye, a melyről a tiszteletreméltó kereskedők a következő himnuszt zengik:

— *Per due grani si mangia, si beve, e si lava la faccia.*

»Két krajczárért az ember ehetik, ihatik és mosakodhatik!...«

Egy *cocomero*-szelettel, egy hagymával, egy maroknyi gesztenyével s egy paradicsomalmával Pulcinella olyan lakomát csapott, mely az ő véleménye szerint jóval többet ért, mint Belsazar orgiái. Ez az epikureista nem adott ki többet évente hat tallérnál és úgy élt, mint egy kis király.

Csak egy ellenséget ismert: azt a személyiséget, akit Rómában *barigelnek*, másutt rendőrnek neveznek. Oka pedig ennek az volt, hogy Pulcinella napjában százszor is összetűzött a rendőrséggel s hágtá át a szabályokat: már pedig ha igaz az, hogy a törvényt csak azért csinálják, hogy meg ne tartsák, nem kevésbé igaz az is, hogy éppen a szegény embereknek szabad azt legkevésbé megszegni.

Mint marquis, báró, vagy herceg — több volt a nápolyi államban a herceg, mint a hercegség — Pulcinella büntetlenül akaszthatta volna le a boltok czimereit, ütlegethette volna az őrséget, törhetett, zuzhatott, rabolhatott és szerenádot adhatott volna. Mint szegény és pupos Pulcinella azonban respektálni kellett a vagyont s csak zárt ajtók mögött volt szabad mulatnia.

Egy szép napon Pulcinella elhatározta magában, hogy megházasodik. Felfedezett — isten tudja hol — egy gyönyörű, fiatal, okos és jómódu leányt, aki hajlandó volt Pulcinella asszonyoság lenni s aki vállalkozott arra, hogy a férjéből embert farag. Biz ez kissé nehéz munka volt, de nem maradt siker nélkül. A pupos magába tért s valamire való ember lett belőle.

Csak egy hiba rekedt meg benne: olyan hiba, a mely rendszerint le nem rázható: szerette az italt. Nem azért, mintha valami gonoszsnak az emlékét akarta volna borral leöblögetni, csak időtöltésből ivott és pedig olyan mennyiségben, hogy a felesége hozománya csakhamar lejárt a garatján.

A mikor aztán tönkre jutott, kezdett javulni. A jó isten megáldotta öt gyermekkel, öt gyönyörű szép fiúval, akik olyan okosak voltak, mint a papájuk. Családról kellett immár gondoskodni, ruháról a gyermekeknek, tisztességesen élni, mert a *cocomero* és a paradicsomalma utóvégre is csak sovány eledel s Pulcinella most már a sülteteket szerette.

Mihez fogjon? Akkoriban a lazzaronikból nem lettek miniszterek, se a fecsegők közül szónokok. A mikor valami állás megürült s oda könyvelő kellett, nem alkalmazták a táncmestert, amint Figaro csintalanul mondja. Pulcinella katonának szegődött volna, de félt a puska-golyótól; lehetett volna mesterember, de nem volt kedve munkához; professzor is, ha a vetélkedés nem riasztotta volna el, vagy államférfi, ha véletlenül egy jól ismert országban lakott volna, ahelyett, hogy Nápolyt tünteté ki vonzalmával.

Végre is abban állapodott meg, hogy jobb az embereket megnevetetni, mint megrikatni s lett belőle költő-táncos, csepürágó, végre hasbeszélő és bűvész, úgy ahogy a véletlen megkívánta. Vett magának két állványt, arra egy deszkát, elhelyezkedett egy tér kellő közepében és meséket gondolt ki, a mikkel az ő lazzaroni pajtasait mulattatta.

A kéregető tálczára özönével hulltak a garasok, a miket ő szép aranyokká váltott át s így az eszével csakhamar jólétre tett szert.

Pulcinella asszony odahaza maradt, vezette a ház-

tartást, nevelte a gyermekeket és légvárakat épített. Pipóból barát lesz, Gianninoból ügyvéd, Zozoból doktor, Carlinoból poéta, Tonioból festő s mind az ötből muzsikus. Már is látta őket milliomosoknak, gazdag bankárleányok, vagy legalább is hercegnők vetekednek értük.

És a légvárépítés közben türelmesen foltozta a harisnyákat, a nadrágokat, amik elszakadtak a térdeknél és... másutt s mosogatta az edényeket és fáradhatatlanul főzte a hazafias macaronit.

Később Pulcinella, akinek immár pénze, csinos kis háza, nagyszámu családja volt, látván, hogy mindezt a sütnivalójának köszönheti; arra a gondolatra jutott, hogy a kinek olyan jól jövedelmező esze van, annak egyszersmind jogában áll kimondani azt, ami az agyán végig-czikázik. Aki ivott, inni fog: így tartja ezt a nemzetek bölcsessége. Pulcinella összehasonlító tanulmányt akart tenni az itáliai borokról. Megkóstolta a chiantit, a montefiasconet, a marsalait, syrakuzait s oly buzgósággal merült el ebben a tanulmányban, hogy rendesen tántorogva, bukducsolva, szétvetett lábakkal büszkén és merészen ödöngött haza. Ennek a következménye az volt, hogy egy reggelen, miután egy kancsó ó-bort lehörpintett, elfelejtette azt a közmondást, amit felette szeretett: szólj igazat s betörik a fejed.

Belekötött az ő régi ellenségébe, a rendőrbe és két álló órán keresztül egyre csufolta, gúnyolta, a jelenlévő publikum nagy öröme, aki szintén nem volt valami nagy barátja a közrend őrének. A rendőr feljelentette őt s bár tulajdonképpen a fogház szalmáján kellett volna a közmondások bölcsességéről elmélkednie, ezuttal csak arra itélték, hogy hordja el a vásári szinpadját és szüntesse be az előadásokat.

Pulcinella nem keresett többé se réz- se ezüstpénzeket s nem ivott többé ámbraillatú chianti bort. A felesége lassankint kiszedegette a takarékpenselyből az aranyokat. A mikor a persely kiürült, eladták a felesleges butort, aztán az egész butort s végre a házikót. Pulcinella most bukfcenczeket hányt a homokban, torzképekkel mulattatta a publikumot vagy pedig eljárta a tarantellát az ángliusok előtt; akik a Posilippo tövében sétáltak, hogy felengeszteljék mord arcukat, spleenjüket és rheumájukat. De mindez édes-keveset hozott a konyhára.

A szinpadra már nem mert visszatérni, ahol még nemrégiben olyan ügyes és olyan vidám előadásokat tartott.

A nyomor bevette magát a házba. A nyomor egyike azoknak a vendégeknek, akik gyökereket vernek a házban és nem akarnak odább állni. A csinos házikó helyett, ahol minden fénylett és ragyogott, ahol illatos virágok töltöttek be minden zugot, Pulcinella most csak egy nyomoruságos viskót birt, amely kívül-belül rongyos, sötét, szomorú, butorozatlan volt, ahol egész nap gyerek-sírás zugta tele a fejét, úgy, hogy már kora reggel ott-hagyta, hogy csak késő este térjen oda vissza.

Bejárta az összes parti csapszékeket, ivott a matrózokkal s nem gondolt egyébbel, mint hogy a gondjait elűzze. Egész nap kártyázott s a *morran* elvesztette azt a kis pénzt is, amit napközben a bukfcenczeivel keresett. A gyerekeknek nem volt mit enniük s a szegény asszony sirt, mint a záporosó, a mikor a gyerekek kenyeret kértek.

Néha aztán az asszonyt előntötte a méreg s bejárta egymás után a lebujokat, hogy a férjét hazahajtsa. Egy este ott találta egy korcsmában, szépen terített asztalnál, előtte izes falatok s pókhálólepte palaczkok, vidám társaság közepette, a melyet ő tartott jól étellel, itallal és bolondságokkal. Az asszony szemrehányásokkal kezdte:

— Hogyan, te nem szégyenled magad? Te itt mulatsz és énekelisz, mialatt én otthon holtra sirom ma-

gam! Te itt e zel, mint a farkas és iszol, mint egy sereg részeges és a gyermekeid, akik nem ettek tegnap mást, mint a kutaknál elhullt zöldséget, már tizenöt órája, hogy böjtölnek!... Te itt melengeted magad, mialatt mi fagyoskodunk... A pajtásaid itt dicsérnek, míg minket odahaza a szomszédok szidnak...

Pulcinella, aki nagyon halvány és meghiúsult volt, le akarta csendesíteni a feleségét. De a vézna asszony, akit felbőszített az a gondolat, hogy a gyermekei odahaza szenvednek, míg az atyjuk itten dőzsöl, mindinkább erősebben és hangosabban kiabált.

Pulcinella cziporái nevettek a szegény asszonyon, aki a lyukas darócruhában jött közük és csufolták Pulcinellát, aki engedi, hogy ilyen módon zavarják meg a mulatságát. Ezt látva Pulcinella, megütötte az asszonyt.

A szerencsétlen nő egészen oda volt attól a gondolattól, hogy mivé tette a férjét az iszákosság, a falánk-ság s a henyeség.

A fertelmes pupos ember merte őt megütni. Őt, aki szánalomból ment hozzá, aki urrá tette, őt, akit ő tönkretett, őt, aki immár tíz év óta szenved, anélkül, hogy egy jajsavát hallották volna!

És így lesz ez majd ezután is. Mindennap ütleget fog kapni, ha a férje részegen hazatér...

Es mi lesz majd a gyermekekből, ha mindennap ilyen példát látnak majd maguk előtt? Hogy tisztelhetik majd apjukat, aki folyton visszaél erejével, hogyan becsülik anyjukat akit örökké megkínózva, siránkozva látnak.

Ah! Pipó, Zozo, Giannino, Tonio, Carlino: nem lesz belőletek se poéta, se prókator, se doktor, se művész! Banditák lesztek, isten és embert nem becsülő banditák, dologkerülő lazzaronik, kémek, vagy tolvajok, a szemét népek söpredéke. Hogyan lehessen nekik istenről beszélni, ha egyre csak a tivornyákban eldurvult apa istenkáromlásait és szitkozódásait hallják?

Az asszony hálát adott istennek, hogy férjét megtalálta abban a lebujsban, ahol őt aztán megütötte. Áldotta az istent minden egyes csapásért, amit a férje ráért, mert lám most már tudja, hogy mi a kötelessége és nem fog habozni, hogy azt teljesítse.

Reggel felé hazabotorkált Pulcinella, szegénnyel és megbánással a szívében; csak hogy a bánat nála rendszeren a képmutatásnak egyik formája volt. Hazaérve hívta az asszonyt, hívta a gyerekeket, egyiket a másik után. Senki sem felelt: a ház üres volt.

Hová lehettek? Hol van a fűrtös selyemhaju szőke Carlino, a fekete Pipó, napsütötte arcával, a kedves Giannino, aki oly édesen tudta elcsicseregni a Santa-Luciat? Hol a fürge Tonio, hol van a méléző Zozo-fiu?

Hol van a fehér homloku, édes mosolyu, dolgos és szerelmetes asszony?

Hol van a feszület, mely az őt szalmazsup fölé volt függesztve?

Semmi, semmi! A ház üres volt!...

Pulcinella kezdte érteni a dolgot.

— Ez az ítélet, mormogta magában, nem vagyok érdemes arra, hogy a gyermekeim szeressenek...

Igazságos ítélő bíró az isten!

Ledőlt a szalmazsupra s ott maradt, míg a nap lenyugodott.

*

Kis idő múltán Nápoly városában nem beszéltek másról, mint a dúsgazdag Pulcinella grófról.

Palotája volt a *Strade di Toledo*-ban, szőlője a Vezuvon, nyaralója Sorrentóban és kastélya Ischiában. Istállóiban a legszebb lovak álltak: a kikötőben horgonyzó tíz bárka az ő tulajdona volt.

Pazar módra szórta a pénzt, fényes lakomákra hívta

meg a hercegeket és marquis-kat, gyönyörűen tánczolt, bámulatosan ivott, elmésen társalgott, maga körül gyűjtött egy sereg festőt, szobrászt, díszítőt, udvaronczt; nyugta és kamatok nélkül pénzt kölcsönzött bárki fiának, nagyszerű ajándékokkal halmozta el a körülötte élősködők raját, szóval úgy élt, mint hajdanán Krózus.

Honnan jött?

Azt mondták, hogy azelőtt komédiás volt s most egy dúsgazdag herceg örököse lett. S ez igaz volt. De nem tudták azt, hogy a ragyogó, fényes, vidám, nyájas, szeretetreméltó Pulcinella egy vérző sebet rejtett a szívében. Ebben az órában talán a felesége és a gyermekei nyomoruságban halnak el s Carlino, vagy Giannino térden állva kérik ki a nagy kegyet, hogy grófi konyhájába kukláknak jöhessenek!

Pulcinella elgondolkodott, hogy milyen boldog lehetne ő most Velenczében: saját háza lehetne, családjá körében volna, távol a világtól, távol ezektől a vérszopó udvaroncztól, akik kiszípolozzák és kinevetik.

Hogy elkábítsa magát, két kézzel szórta a pénzt: kimerítette kincsesházát, eltékozolta aranyait alamizsnául a szegényeknek; — és mégis, ha visszatért ragyogó terembe és levetette álarcát s elnyújtzkodott színezüst ágyán, zokogásban tört ki és nem tudott aludni.

Egy nap ismét fényes ünnepélyt rendezett. Drágakövektől elborítva jelent meg a társaságban. Két pupja telerakva rubintokkal és gyémántokkal. Büszkélkedett, ragyogott mint egy csillag s megvetéssel fogadta udvaronczaiknak hízégsét és dicsőítését.

Az egyik grófné kezét csókolt neki, az egyik herceg rózsákat tépett léptei elé, az egyik gróf palástjának szegélyét emelte, az egyik bankár a szójátékait gyűjtötte, az egyik poéta himnuszokat zengett a dicsőítésére, amiket a hárfások andalító dallamokkal kísértek.

És mindenki hízégsét és bókolt neki!

— Ah! gróf ur az ég csodája! szebb Apollonál, erősebb Herkulesnél, fenségesebb, költőiebb Homerosnál, nemesebb a királynál, fényesebb a napnál és nagylelkűbb Caesarnál! Gróf ur szeplőtelen, csálhatatlan és halhatatlan! Gyöngyök teremnek ajkain s hajának illata illatosabb a fahéjbabér illatánál.

Amire Pulcinella leoldotta a ruházatát képező drágaköveket, egyiket a másik után s szétosztotta a hazugok között, hogy megfizesse hazugságaikat

Ha, ha! Ó, a pupos, a fogatlan, a ferde arczu, a csepű-rágó, a parvenu, az iszákos, a kártyás — ő most egyszerre szép, vitéz, nemes, derék, nagylelkű! Keserű guny!

Lassankint nem maradt más ékszere a mellén, mint egy kis arany kereszt, amit a felesége adott neki az esküvő napján. A smaragdok, a zaphirok, a bibor spinellek, az ezerszögű gyémántok már mind oda voltak! Semmi sincs már, csak ez a szegényes kis kereszt a karmazsin bársony köpenyegen.

A táncmulatság után a nemes urak a kártyázáshoz láttak.

Egy sicíliai nemes ember, aki módfelett irigyelte Pulcinellát, magára vette, hogy tönkre fogja őt tenni. Ez a sicíliai megtanulta, hogy miként lehet a véletlent egy kis jóakarattal korrigálni. Nagy betétet ajánlott fel a házi gazdának: százezer aranyat.

Pulcinella tartotta és elvesztette.

— Dupla vagy semmi?

— Legyen!

— Dupla vagy semmi?

— Jól van!

— Dupla vagy semmi?

— Ahogy tetszik!

— Dupla vagy semmi?

— Rajta!

Egy félóra mulva odajött Pulcinellához a bankár s azt mondta neki:

— Kedves gróf ur, tudja, hogy csak két millió arany volt öntől nálam?

— Tudom.

— De ebben a perczen nem tartozom önnek semmivel; a sicíliai mindent elnyert.

— Nem bánom, felelt Pulcinella, egy millió arannyal szemben teszem az ékszereimet, butoraimat, bárkáimat és lovaimat.

A sicíliai beleegyezett és megnyerte a tételt.

— A palotámat, kiáltotta Pulcinella összeránczolv homlokát.

Vesztett.

— Ischiai szőlőmet!

— Nyertem, felelte a sicíliai nemes.

— Sorrentoi nyaralómat!

Kiosztották a kártyákat.

— Az enyém.

— A kastélyomat.

— Azt is megnyertem.

Hajnal felé Pulcinellának nem maradt egyebe óriási vagyonából, mint a felesége kis keresztje.

Megtörölte izzadságtól elborított homlokát.

— Tönkre vagyok téve, mondá komor hangon.

S erre mindazok, akik még néhány órával azelőtt a dicséretét zengték s akik ékszereitől megfosztották, megvetéssel sujtották.

A sicíliai nemes pedig így szólt a dühöngő Pulcinellához:

— Mindent, amit elvesztett, palotát, nyaralót, birtokot és pénzt egy kártyára felteszem, az ellen a kis arany kereszt ellen, ami még ott ragyog a köpönyegén.

— Nem, kiáltá Pulcinelli haraggal.

— Tehát tönkre van téve, mondották neki mindenfelől. Ej, ej, Pulcinella uram, légvárak ura, most nem marad egyebe, mint a pupja, az esze és a gonoszsága: három fegyver, ami után utóvégre szintén meg lehet élni!

— Pfuj, ez a nyomoruságos koldus, a kiálló pofacsontokkal, a görbe orrával s a hegyes állával!

— A rettenetes Achilles, most mutassa meg, hogy mit tud!

— A páratlan Herkules, bezzeg könnyen czepelehet most az üres erszényt!

— A szép Apollo: menjen vissza a Parnasszusra!

— Láska, milyen kegyetlenek ezek az emberek, szólt a sicíliai nemes Pulcinellához. Játsszunk a kis arany keresztre: ha visszanyeri azt, amit elvesztett, megboszulhatja magát rajtuk.

Pulcinella összerézett. Milyen édes érzés is volna: bosszút állni ezeken a nyomorultakon, akik most irgalmatlanul, sértegetik. Már-már hajlott az ajánlatra...

— Nem, mondotta végre határozottan, nem fogok bosszút állni és nem akarom visszanyerni javaimat ennek az ereklénynek az árán. Ez a kis aranykereszt a feleségtől való s a gyermekeimre emlékeztet. Tartsa meg mindazt, amit tőlem elnyert. S e szókkal büszkén távozott.

A palota lépcsőin egy tisztán öltözött falusi asszony állott s öt szép fiu, akik bársony mellénykét és virágdiszes nemezkalapot viseltek.

Pulcinella megismerte a feleségét.

— Mindent tudok, mondotta a jó asszony, karjaiba zárva férjét. A palota felügyelője ma reggel adta el nekem birtokaid leghitványabbikát, arra lefelé Caserta felé. Kifizettem mindjárt a munkám után megtakarított fillérekkel. Jöjj el velem: együtt élünk majd ott, boldog egyszerűségben. Hiszen csak kigyógyultál már talán a hóbor-tosságtól?

Pulcinella megölelte a gyermekeket, a kiknek nézésével nem tudott betelni, olyannyira szépek voltak.

Aztán megfogta az asszony kezét s azt mondta:

— A boldogság csak nálad lakozhatik. Veled megyek.

INNEN-ONNAN.

✱ **Nemsokára.** Miután már 1895. márciusában rátért a magyar parlament arra az addig »nie dagewesen« új szokásra, hogy a karzaton üldögélő, hallgatásra ítelt közönség egyik-másik tagját az immunis honatyák nyílt ülésén le- illetőleg felgazemberezik, hamar kifejlett az érdekes gyakorlat, mely szerint a dúló parlamenti vitáknak a karzat épp úgy részese, mint a választottak földszinti gyülekezete. A méltányos magyar közszellemnek ilyen körülmények közt lehetetlen volt be nem látni, hogy a karzati közönség nagy hátrányban van, ha a honatyáknak csak a legközelebbi esti lapban adhatja vissza a tőlük kapott meggyalázó titulusokat. Ezért aztán már 1896-ban nem esett kifogás alá, ha az a karzati vendég, akit a földszintről valaki felgazemberezett, viszont azt a valakit stante sessione harsányul legazemberezte. Ekkor azonban megint a képviselők jutottak hátrányba, mert sokkal hatásosabban lehet felülről szórni le a piszkot, mint alulról dobálni fel. Így fejlődött ki a képviselőknek ama joga, hogy revolverrel jelenhetnek meg a házban s arra, aki a karzatról a titulusokat rájuk visszahinti, fel-lövöldözhetnek. Ámde a karzati közönség a karzat rácsozatát mihamar mellvéddé alakította át s azon lövéseket hagyva, már 1897-ben szép sikerrel viszonozza a honatyák tüzelését. Azóta a házon szinte mindig fekete zászló leng s folyton van üre-sedés valamely kerületben s állandóan új választások kellemes izgalmának örvendezhet a haza. De miután a magyar nem vad barbár, hanem ellenkezőleg, kedves és lovagias természetű, a karzat vitába vonásának új szokásából nem csak tuskék, hanem rózsák is hajtottak ki. Így már 1898-ban is igen derültté varázsolt egy ülést az a véletlen körülmény, hogy a hölgykarzat első sorában egy feltűnő szépségű dáma telepedett le, kiről általánosan tudták, hogy imáival nagyban hozzájárult a nyitrai klerikális képviselő megválasztásához. Éppen a szabadelvű párt-nak egyik Nyitrán járt bizalmi férfia, Gajáry Ödön panaszolta el a szép hölgy választási visszaéléseit, amikor Beöthy Aldzsi észrevette, hogy a szóban forgó szép asszony ott ül a karza-ton. Erre keletkezett a következő jelenet:

Beöthy Aldzsi (a karzatra mutatva.) Hisz itt ül, nézzék meg: nem babonáz-e meg akárkit?

Förster Ottó. Jaj de szép maga, nagysádkám!

Rosenberg Gyula (a szép). Szebb, mint én.

Bartók Lajos. Elmennék utána a világ végéig is.

Rohonczy Gida. Herczig, aranyos, miért kegyeli maga azokat a csunya papokat? (A hölgy a karzaton tagadólag int. Helyeslés jobbról.)

Vajay István. Kezét csókolom nagysád, ne tagadjon meg bennünket.

Hock János. Eszem azt az imádságos kis szádat!

A hölgy. Maga csunya, hogy mer engem tegezni? (Zajos derűtség a jobboldalon.)

Hock János. Mert elvtársam vagy édes cziczám. (Élénk helyeslés és taps balfelől.)

Elnök. Csendet kérek képviselő urak. Legyenek végre nyugodtak

Beöthy Aldzsi. Non possumus! (Ugy van! jobbfelől.)

Elnök. Ilyen zajban és izgatottságban lehetetlen tanácskozni.

Bessenyei Ferencz. De hogy a mennyköbe ne legyünk izgatottak, amíg ez a virágszál itt ül a fejünk felett?

Rohonczy Gida. Még nevet is. Milyen remek fogak! (Általános élénk helyeslés.)

A hölgy. És egy sem hamis.

Eötvös Károly. Hát a zuzád édes hugom?

Madarász József. Vezetesse már ki az elnök azt a tündért, mert meghalok érte.

Janicsáry Sándor. Magam is.

Elnök. Törvényeink értelmében üléseink nyilvánosak s az illető karzati hölgyet már csak azért sem vezettettem ki, mert nekem is nagyon tetszik. (Mozgás.)

Drakulics Pál. No hát akkor kivezetem én magam. (Képviselőtársai a karzatra rohanó Drakulics után rohannak, hogy őt megelőzzék. Ez ugyan nem sikerül, de mégis mire Drakulics felér, a szépség már gróf Zichy Jenő karján elhagyta a termet, sőt eltűnt).

△ **Nyulbőr és kaczagány.** Hogy merről jöttek be a magyarok Magyarországba, az nem egészen bizonyos. A monda szerint Munkács felől, az újabb história szerint Erdély felől. De hogy a zsidók honnan jöttek be, az egészen bizonyos. Csáky-Pallavicini állította, hogy Tarnopolból s ő ebben a tekintetben szakember, mivel kitűnően ismeri a zsidókat. Főrendiházi beszédje után sorra jelentkeznek a boldog hitsorsosok, akiknek a nemes gróffal valaha dolguk volt s visszaszijják a vele megivott brudert. A nemes gróft többnyire zsidó barátjai szedték föl az országúti árokból, ahová demokrata részegséggel szédült. Zsidó pinczerek fizették ki a kocsját s nyújtottak neki korcsmai és kávéházi hitelt. Hát aki ily benső összeköttetésben áll a zsidókkal, hogy ne tudná, merről jöttek be az ő barátjai? A magyarok bejövetele dolgában azonban már nem akkora szakember, különben tudná, hogy a merre Hunor és Magor óta nemzetünk elei csak jártak, ott bővében volt a nyul, de sehol nem volt párducz. Őseink kaczagánya nem is annak a nemes állatnak a bőréből készült, hanem nyulbőrökből, melyeket későbbben, úgy a tizenkilencedik század táján, midőn egy részüknek pénzre volt szükségük, eladtak a zsidóknak. Azóta kereskednek a zsidók nyulbőrökkel.

□ **Pallavicini Ede őrgróf,** a magyar általános hitelbank vezérigazgatója, kijelenti, hogy ő Csáky-Pallavicini Zsigmond őrgróffal nem azonos s vele magát nem is azonosítja. Egyezik vele a Pallavicini névben, de különbözik tőle a keresztnévben. Egyezik vele, hogy nem kell neki a reczepezio, különbözik tőle, hogy kellenek neki a zsidók. Egyezik vele, hogy nem szereti a fokhagymaszagot, de sok évi munkássága közben meggyőződött róla, hogy — *non olet*.

♂ **Ez is szempont.** A nyitrai választás politikai ügy, de Tarnóczy személyére nézve nem az. Tarnóczy ur üzletember, előtte a fő, hogy a megrendeléseknek pontosan és becsületesen eleget tegyen. Ha tűzifecskendőket rendelnek nála, kifogástalan pontossággal szállítja azokat; ezuttal nem fecskendőről, hanem mandátumról volt szó, Tarnóczy ur pontosan liferálta ezt is. Hogy a szállítás mindazonáltal rosszul sült el, ez csak a Tarnóczy tragikuma. Az üzletember legyőzte benne a választási elnököt. Ezért a hibáért azonban az üzleti élet szabályai szerint meg is lakolt. A címzett az árut nem fogadta el és Tarnóczy nem kap több megrendelést. Ezzel a dolog teljesen el van intézve.

♂ **Névváltoztatások.** Akik szeretik az elnevezéseket, ezt a századot a felvilágosodás századának szokták mondani. Egy bécsi lap újságolja, hogy a rablógylkos *Eichinger* fivére Elmárra változtatta a nevét. Párizsi lapok jelentették annak idején, hogy a hazaárulásért deportált *Dreyfus* kapitány családjá más nevet vett fel. A felvilágosodás századában élén, mi naiv emberek mindedig azt hittük, hogy csak a bűn az, a mi megbélyegez,

a név, a melyet esetleg egy bűnös is viselt, — még nem. Világos azonban, hogy csalódtunk, mert kétségtelen, hogy Eichingernek és Dreyfuséknak is voltak okaik, a melyek őket elhatározásukra bírták és nem cselekedtek minden kényszer nélkül. A tömeges névváltoztatások helyett nem volna-e egyszerűbb: ha a felvilágosodás százada változtatná meg a nevét?

△ **Régi adoma** szerint az egyszeri zsidónak nem fért a fejébe, hogy Tarnopolból Bécsig ugyanakkora a távolság, mint Bécsből Tarnopolig, holott vasárnapról szombatig hét nap, szombattól vasárnapig pedig csak — egy. A főrendek közül sokan csak a viszonyosság szempontjából voltak ellene a zsidó-reczepezciónak, mivel nem akarták, hogy a keresztény ember áttérhessen a zsidó hitre. Ugyan, ugyan, hát a méltóságos urak nem tudnák, hogy szombatról vasárnapra csak egy nap, de vasárnapról szombatra teljes hét nap a távolság?

♂ **Földszint és karzat.** Megvádolnak egy embert írásban és szóval, hogy kétszáz választó polgárt zsarnoki önkénnyel elutasított az urnától, ahová lépniök pedig teljes, törvényes joguk volt. Erre azután kétszáz ember a legdurvább inzultusokkal kikergeti azt az egyet a képviselőház karzatáról, a hol pedig megjelennie nem kevésbé teljes és törvényes joga volt. A megtámadott ember az inzultusra inzultussal válaszol; mire a sértettek testületileg kimondják, hogy elégtételre szükségük nincs, egyenként azonban elégtételt követelnek. A karzati ur feltétlenül késznek nyilatkozik a verekedésre, a földszinti urak azonban csak feltételesen, mert egyszerre arra a tapasztalatra jutnak, hogy az az ur képtelen arra, hogy nekik elégtételt adjon, részben, mivel nem állt ki egy vidéki urnak, részben mivel nem a karzati ur hívta ki a földszinti urakat. A vidéki ur most már természetesen szintén nem ad elégtételt, mert a karzati ur nem vehetett satisfációt a földszinti urakon. Csodálatos, milyen szerencséje van némely embernek az ellenségeivel.

IRODALOM.

A költői levélről.

— Elmefutkározás. —

1. Költői levél az a levél, amelyet egy miniszter, egy államtitkár, egy országgyűlési képviselő, egy műszaki tanácsos, egy dzsentrí kaszinói tag, egy hitközségi elnök, egy nyugalmazott altábornagy, egy aktiv-veterántábornok, egy fővárosi bizottsági tag, egy nőegyleti titkár, egy temetkezési szolgáló, egy indiai nábob, egy hordár vagy akármiféle nagy ur intéz egy költőhöz, abból az alkalomból, hogy annak a költőnek a verskötetete megjelent.

2. A költői levélnek van előzménye, van következő-ménye, de nincs tartalma.

3. A költői levél 3 részre oszlik

- a) a megszólítás,
- b) a levél,
- c) az aláírás.

4. A költői levél mindig *Palágyi* Lajoshoz van intézve és mindig abból az alkalomból, hogy *Palágyi* Lajosnak »Nemzeti dalok« című verskötetete megjelent.

5. *Palágyi* Lajos ugyanis fölöttébb termékeny író, aki évenként 3—4 verskötetetet ad ki »Nemzeti dalok« czi-

men. Hogy miért ragaszkodik ennyire ehhez a címhez, az a Rip van Winkle kideríthetetlen titkai közé tartozik.

6. A költői levélről azt mondtuk fentebb, hogy van előzménye. Az előzmény az, hogy a költő elküldi a megjelent verskötetet a miniszternek, a hitközségi elnöknek, a veterán-tábornoknak és a hordárnak. Ennek az előzménynek az a következménye, hogy az illetők néhány udvarias sorban megköszönik a költő szeretetreméltóságát, vagyis *Apponyi* Albert gróf, *Wlassics* Gyula doktor, *Pantocsek* Rezső, *Rémi* Róbert, *Pallavicini* Zsigmond, *Mele Jifutur* néger király, a *Poel-Zedek* betegsegélyző és temetkezési egylet szolgája és a 7864-ik számú hordár elismerést szavaznak *Palágyi* Lajosnak a »Nemzeti Dalok«-ban foglalt sikerült ötletekért.

7. Minthogy örök kár volna, ha ezeket a leveleket csak a költő olvasná, a költő beadja azokat a »Magyar Hiradó« című nyomatos ujságba, amelyből egyik-másik napilap is átveszi azokat. Így azután az egész ország értesül arról, hogy *Réti* Menotti, aki a *M. A. C.* őszi viadalán a magas ugrásban a legkitűnőbb rekordot érte el, hogyan vélekedik az ölelkező rímekről, ami a »Nemzeti Dalok« kelendőségére nézve határozottan igen fontos.

8. Említettük, hogy a költői levél három részre oszlik. Kezdjük a legfontosabbal, a legutolsóval. Ez az aláírás. Ez adja meg a levélnek a belbecsét. *Palágyi* Lajoshoz eddig, a fentebb már említettekén kívül, a következő aláírásokkal ellátott levelek érkeztek: *Viktória* angol királynő. *Goessel* az elsüllyedt »Elbe« gőzös kapitánya, *Bismarck* herceg, *Ubryk* Borbála, *Megyelka* István, *Salamon* király, *Latabár* Ferencz, *Mascagni*, *I. Napoleon*, megyeri *Krausz* Lajos, *Sarah Bernhardt*, *Barnum*, *Szikora* Miranda, *Liebig*, *Washington*, *Csillag* Anna, *Páratlan* (az idei derby-favorit), *Kanovics* apátplébános, *Gerő* Károly, *Papacosta*, *Ovidius Naso*, *Dreyfus* kapitány, *Vajay* István, *Tarnóczy* Gusztáv, *Van Houten*, *Dankó* Pista és *Sanitas* szódavíz.

9. Kevésbé fontos a megszólítás, amely az »Ön« »Maga« »Tisztelt ur« variációkon kívül legföljebb a »Tisztelt barátom«-at öleli föl. Még lényegtelenebb a levél tartalma, mert valamennyi arra a kaptafára megy: »Köteményeiben sok az elme-él és az eszme-gazdagság, úgy, hogy méltán viselik a »Nemzeti Dalok« nevet«.

10. Ezzel befejeztem a költői levélről szóló elmefutkározásomat. Meleg figyelmébe ajánlom minden költőnek, hogy *Palágyi* Lajos nyomdokain haladván, minél gyakrabban adjon alkalmat a költői levélnek mint külön és becses műfajnak a művelésére. Így műveik is kelen-dőbbek lesznek, vagyoniilag is fel fognak virágozni, 10–15 év múlva pedig talán már társadalmi állást is fognak elfoglalhatni, vagy legalább odáig jutnak, hogy a kucsbereknek már többé nem kell könyvet küldeniök.

Jett.

✱ **A könyörtelen könyv.** Balga vétség a magyarság ellen azt feszegetni: ki ősmagyar, ki nem ősmagyar? A kérdés csak az lehet: ki magyar most, ki nem az? Gróf Kálnoky ősei például minden valószínűség szerint párducz kaczagányosan jöttek be Árpád apánkkal Ázsiából — és ő mégis vad osztrák s

egy kukkot sem tud magyarul. Gróf Wenckheim Béla ősei ellenben osztrák katonauiformisban jöttek be Bajorországból — s ő mégis mindenkép kedves, felejthetetlen prototipusa volt az igaz magyarnak. A magyarsághoz az eredetnek nincs döntő köze, sőt még a magyar, vagy nem magyar név sem határoz ebben a dologban. Azért mindenesetre okos, helyes, rendén lévő, hogy azok a magyar emberek, akiknek idegen, jobbára német, vagy szláv nevük van, buzgón magyarosítják nevüket. Hanem aligha esik nekik jól, hogyha a névmagyarosítás után a régi nem magyar nevüket minduntalan az orruk alá dörgölik. Ezt a kicsinyes, malicziózus szekaturát többnyire a megmagyarosított nevű zsidóknak kell elszenvedni. S boldog-boldogtalan, uton-utfélen úgy lép fel velük szemben, mintha csakis ők — a zsidók — volnának magyarosított nevű új magyarok; mintha ezenkívül itt csupa hetumógerőtől származott törzsökös szittya hemzsegne. Most azonban megjelent egy könyv, mely a folyó században történt összes névmagyarosításokat egytől egyig, a hivatalos aktaszámok pontos czítálásával, könyörtelenül konstataálja. Ó, én forgattam e könyvet s elámultam! Hogy a magyar nevű zsidók csak nem régiben jutottak magyar nevükhöz, azt ugyanis tudtam; ebből a könyvből azonban megtudtam azt is, hogy temérdek, tőzsgyökeres ősi szittya dzsentrí hirbenálló s a Khon-Kondorossyak felett nagyokat gunyolódó ur és hölgy szintén nem sokkal előbb jutott csak büszke magyar nevéhez, mint akármelyik *ci devant* Khon. Már az 50 kros és a korábbi 5 frtos belügyminiszteri névmagyarosítások előtt, az udvari kancellária, az elszokás és a forradalmi lelkesedés útján, egy sereg német és szláv nevű család tett szert magyar névre. S ezek a családok ma már a köztudatban mind úgy szerepelnek, mintha ősmagyar családok volnának. És az jó is, hogy így szerepelnek, de az meg nem jó, hogy most új magyarságuk kitudódik a könyörtelen könyvből. Hanem a kiméletlen leleplezésből mégis nagy haszon várható. A magyarosított nevek örökös felhányása nagyon meg fog csappanni. A gunyolódók reszketni fognak, mert temérdek esetben rájuk vallhat a könyörtelen könyv, melytől őszintén óvok minden ősmagyart. Az istenért, ne igen nézzenek bele, mert megtalálják benne a maguk ősmagyar nevét is, azzal a német vagy szláv névvel együtt, melyet még apjuk, vagy öregapjuk viselt. Az a könyv olyan bő és pontos, hogy valóban — »mindnyájunkat érhet baleset!« Igazi ősmagyar — ha az eredeti, meg nem magyarosított név határoz ebben — már a középosztályban is sokkal kevesebb van, mint gondolnók. Magyarosított név pedig sokkal, de sokkal több van, még a mai »tőzsgyökeres« ősmagyarok közt is, mintsem valaha képzeltem volna. Rémitő sok a szédelgés és a rege az ősi eredet s az ősi név dolgában. Látom ezt a könyörtelen könyvből, melyet magam bátran lapozhattam át. Csak azért nem czítálok ezuttal belőle olyan ősi neveket, melyek száz évesek sincsenek, mert tartom a latin példaszót, miszerint gyűlöletes a nevek fölvetése. „*Nomina sunt odiosa.*“

Összes gazdasági gépek

GŐZCSÉPLŐK.

■ Szigoruan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott saját gyártmányok. ■

Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakbavágó felvilágosítással és tanácscsal, árak és feltételek közlésével szívesen és díjmentesen szolgál az

ELSŐ MAGYAR

Gazdasági Gépgyár Részvénytárs.

Gyártelep: Budapest, Külső váci-ut 7.

SZINHÁZ.

Rossi.

A csúfosan elszegényedett, mindennap megalázott, jóformán csak multjából éledgelő olasznak maradt egy nagy dicsősége: a színművészete. A drámai előadás mesterségében ma se érték utol a Commedia dell' arte megteremtőjét, s ha a szerencsésebb nációknak népesebb, gazdagabb és respektáltabb a színész-társadalma, az ábrázoló művészet matadorai ma is olasz földről indulnak világgá hirdetni a legnagyobb multu latin faj örök fiatal-ságát.

Talán a nyelv bűvös-bájossága teszi, hogy az olasz-
nak ezt a hegemoniáját nem ragadhatta el más nép, más
miveltség. Talán az olasz temperamentum: a déli beszélő
kedv, a száz és száz éves városi élettel, a hagyományos
urbanitással járó átalánosabb, ősből civilizáció, a kom-
pozitabb ellentétekkel teli népjellem, melyet fényben és
árnyékban egyaránt gazdag multjának köszönhet, talán
a tüzes vér, talán hogy a latin szellem benne maradt
meg a legtisztábban, talán nagy érzéke minden multság
iránt, talán az, hogy a merre lát, az mindenütt a Szép
birodalma. Vagy mindez együtt véve.

Akármi legyen, annyi bizonyos, hogy amint hajdan
Olaszország látta el komédiásokkal az egész művelt
Európát, ma is Olaszország küldi szerte a világba a nagy
művészeket. A drámai ábrázolás szommitásai e század-
ban mind olasz földről valók. Salvini, Pezzana-Gualtieri,
Ristori, Duse, Rossi: egy egész Pantheon.

Az az öreg színész, aki mielőtt elbucsuzik a szin-
padtól, a világtól, az élettől, ma kezdi meg nálunk utolsó
»vendégszereplését«, ama nagyok közül való, akik után
nem egyhamar várható a »sequens«. Jó ismerősünk;
többször keresett fel bennünket, azoknak, akik régebben
járnak színházba, sokszor szerzett igaz örömet. Vagy
husz éve, mikor nagy riválisával, Salvinival egy időben
járt nálunk. Sokat vitakoztak azon, hogy a két hatalmas
művész közül melyik a nagyobb? Az a nézet győzött,
hogy a Salvini művészete talán előbbkelő és harmoni-
kusabb, a Rossié talán közvetlenebb, mélyebben megin-
dító. Ma már vége ennek a vitakozásnak. Rossi egyet-
lennek maradt, az utolsónak. S immár az utolsó mohi-
kán napjai is meg vannak számlálva... Bizonyára keve-
sen lesznek a felsőbb tizezerből, akik nem mennek ki a
városligeti szinkörbe, hogy meglássák még egyszer.

Equitable Egyesült-Államokbeli életbiztosító társaság. Egy
Newyorkból érkezett kábelsürgöny a társaság 1894. december végé-
vel megállapított üzleti állagát közli. A haladás, melyet a társaság
minden terén felmutat, valóban páratlanul nagyszerű. A mérleg főbb
adatai a következők: Vagyon 462,610.775 frt 16 kr, díjtartalék
368,911.268 frt 02 kr, felesleg a biztosítottak számláján 93,699.507
frt 12 kr, bevétel 1894-ben 109,174.316 frt 27 kr, kifizetett károk és
esedékes kötvények 1894-ben 39,607.243 frt 35 kr, biztosítottaknak
kifizetett osztalék és tontina nyereség 9,076.138 frt 95 kr, új üzlet
1894-ben 542,689.970 frt o. é. Ezek a számok mutatják, hogy meny-
nyire megtudta nyerni az Equitable a biztosító közönség bizalmát
s a társaság ezen bizalomnak és a jó vezetésnek köszönheti, hogy
a világ első és legnagyobb biztosító társaság lett.

KÉPTALÁNY.

A 12-ik számban közölt képtalány megfejtése:

Ki gondolná, ki mondaná, hogy e hely csatatér.

Helyesen fejtették meg: Spitz Jenny, Klein Gyuláné, Hirsch
Nándorné, Kohn Szidi, Pick Béla, Gutmann Blanka és Irma, Fürst
Ilonka és Margitka, Komáromy Gizella, Neumann Riza, Szalay Juliska.
Kékessy Gyula.

HETI POSTA.

Jelen számunk az utolsó ez évnegyedben.

*Azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése
a jelen számmal lejárt, tisztelettel kérjük, hogy elő-
fizetéseiket hova előbb megújítani sziveskedjenek.*

*Lapunk azon t. barátainak, kik az elmúlt évné-
gyedben szivesek voltak A HÉT terjesztésének ügyét
magukévá tenni, e helyütt ismételve hálánkat fejez-
zük ki.*

*A HÉT előfizetése: Egész évre 10 frt. Félévre
5 frt. Negyedévre 2 frt 50 kr.*

Mutatványszámokat kívánatra ingyen küldünk.

*A HÉT kiadóhivatala,
VII. ker., Erzsébet-körút 6. szám.*

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

**Nyersselyem básztruhákra való kelmét 8 frt 65
krtól 42 frt 75 krig egy teljes öltönyre — Tussors- és Shantungs-
Pongees, valamint fekete, fehér és színes **Henneberg-selyem**
35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, csikos, koczkázott, min-
tázott, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 szín
és mintázatban stb.) **postabér és vámmentesen a házhoz szál-
lítva és mintákat küld postafordultával: Henneberg G.
(cs. k. udv. szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájcba
címezett levelekre 10 kros, levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasz-
tandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 3**

Kitűnő zongora-tanítónő még néhány órára tanítvá-
nyokat elfogad. Czime lapunk
kiadóhivatalában megtudható.

Zongorákat és pianókat vásároljunk ott, ahol minden
tekintetben megnyugtató garanciát kapunk.
Mint ilyen bevásárlási forrást leginkább ajánlhatjuk **Keresztély
Sándor (KLINGER)** minta-zongoratermeit Budapesten, Váci-körút
21. sz. (Ipar-udvar.)

**GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE
COGNAC
MINDENÜTT KAPHATÓ.**

Most jelent meg

az „ATHENAEUM“ irodalmi és nyomdai r. társulat kiadásában

a Millenniumi

Magyar

Nemzeti Történet

ELSŐ KÖTETE.

A Millenniumi Történet első kötetének tartalma:

Bevezetés. Irta Vaszary Kolos hercegprimás. — Magyarország Története a Honfoglalásig. Írták Fröhlich Róbert, Kuzsinszky Bálint és Nagy Géza. —

A Vezérek kora és a királyság megalapítása. Irta Marczali Henrik.

A Millenniumi Történet első kötete 704 lap szöveget, 44 külön — részben színes — műmellékletet és 390 szöveggépet tartalmaz.

A Millenniumi Történet első kötetének ára diszes és tartós félbőrkötésben gazdag aranyozással 8 forint.

A Millenniumi Történet első kötete minden hazai könyvkereskedésben kapható.

A Millenniumi Történet első kötete megrendelhető a kiadóhivataltól is.

Megrendelési czim: Athenaeum könyvkiadóhivatala Budapest, Ferenciek-tere 3.

A Millenniumi Történet második és harmadik kötete sajtó alatt van.

HÁZTARTÁS

A MAGYAR HÁZIASSZONYOK KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó 1., 10. és 20-án.

Előfizetési árak: Egész évre ... 6 frt — kr.
Félévre ... 3 frt — kr.
Negyedévre ... 1 frt 50 kr.

Szerkesztőség: **BUDAPESTEN.**

Kiadóhivatal:

Esterházy-utca 20. III. 21.

József-utca 45. sz.

!! Jessék mutató-számot kérni !!

A „Crème de lacteine“

együtt használva a fölülmulhatlan, kitünő készítményü

„Korona-epeszappannal“

valamennyi cosmeticum közt az első helyet dominálja.

Rövid idő alatt eltávolítják az arcbőrnek mindennemű bántalmát, (mint perse-nés, pattanások, májfoltoki szeplők stb.) és e mellett oly kellemes üdéséget, finom puha-ságot adnak az arcbőrnek, minőt bármely más arczkenőcs, vagy szappan sem képes.

Teljesen ártalmatlan kiszítmények lévén, nemcsak hogy nem ártanak az arcbőrnek, de minél huzamosb ideig használva, folyton táplálják azt.

A »korona-epe-szappan« különben (oly esetekben, hol föntemlitett bőrbajok nin-csenek jelen) magában használva is a legkitünőbb szolgálatot teszi az arcbőr ápolásban s nagymennyiségű epét tartalmazván föloldott állapotban, jobban puhítja, finomítja a bőrt bármely más szappannal.

Nagymérvű elterjedtségük országsszerte eléggé bizonyítja mind két szer kitünő voltát.

A »crème de lacteine« adagja 60 kr, a »korona epeszappan«-ból egy drb 40 kr, egy 6 darabot tartalmazó doboz 2 frt.

Szétküldési raktár: A »magyar korona« gyógyszer-tár műlaboratoriuma, Székes-Fehérvárott, honnan postán utánvét, vagy az összeg előzetes beküldése mellett azonnal megküldetik (kivánatra discret csomagolásban) bárhová.

Nagy raktár a főváros részére: TÖRÖK JÓZSEF (Király-utca) és PETRI OTTÓ gyógyszerész uraknál (Váci-körút).

Legcélszerűbb, legtartósabb, legolcsóbb az

aszfalt-burkolat. Templomok, tantermek, folyosók, járdák, kocsu-utak, hidak, vágohidak, istállók, magtárak, műhelyek, kapualjak, udvarok, terraszok, játszóhelyek, stb., aszfalttal burkolását, nemkülönben

nedves lakások gyökeres szárazzátételét

jótállás mellett legolcsóbban elvállalja

a magyar aszfalt részvény-társaság.

Árjegyzék, költségvetés ingyen!

**Richter-féle
Tinct. capsici comp.**

Ezen **Horgony-Pain-Ex-peller** néven is ismert, igazán népszerű háziszser most már 25 év óta legjobb fájdalom-csillapító bedörzsölésnek fényesen bebizonyult közszerényél, csúznál, tag-szaggatásnál stb. nál. A föld összes or-szágaiban nagy elterjedést és biztos hatása következtében minden oldalról oly elismerést talált, hogy minden betegnek joggal ajánlható.

A Tinct. capsici compos.
(Horgony-Pain-Expeller)

kimagasló állását a fájdalomcsillapító bedörzsölések kö-zött diadalmasan megtartotta, különféle felbujtás és utánzatok dacára; ez bizonyára a legjobb bizonyíték arra nézve, hogy a közönség igen jól meg tudja külön-böztetni a jót a rosszról.

Hogy értéktelen utánzatot ne kapjunk, bevásárlás al-kalmával védjegyünkre, a **vörös horgonyra** figyelendő és minden üveg ezen jegy nélkül, mint nem valódi visszautasítandó. A gyógyszer-tárakban kapható 40 kr., 70 kr. vagy 1 frt. 20 krnyi árban üvegenként; Buda-pesten **Török József** gyógyszerész-nél.

Richter-féle gyár Rudolstadtban, Thüringiában.

Háztartáshoz

I-ső rendű porosz darab-, koczka- vagy diószén

ólmozott zsákokban, költségmentesen a házhoz szállítva lerakással á 83 kr. vámmázs.
nyílt fuvarban költségmentesen a házhoz szállítva lerakással á 78 kr. 50 kgkint.

Buda bármely kerületébe szállítva 1 krral drágább.

Légszeszgyári coaks a budapesti légszeszgyár eredeti árai mellett.

Gutmann Testvérek

köszönbányáik eladó ügynöksége

Központi iroda: V., ker., Mérleg-utca 3. szám.

Flók- megrende-
lési irodák. {
IV. kerület, Ferencziek bazárában,
VI. „ Teréz-körút 6. szám,
VI. „ szénraktár a nyugoti pályaudvaron,
Podmaniczky-utca,
VIII. „ József-körút 44. szám.
Telefon összeköttetés 637. szám.

„EQUITABLE“

EGYESÜLT ÁLLAMOKBELI ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG NEW-YORKBAN.

Magyarországi képviselő Budapest, Marokkói-utca 2.

Elnök:

Kossuth Ferencz.

Igazgató:

Bánó Ödön.

Vagyon az 1893. év végével ... 422.640,900 frt.
Berétel az 1893. évben ... 103.056,512 „
Kötvénybirt. kifizetett az 1893. évben ... 44.125,787 „

Feltesleg az 1893. végével ... 80.916,875 frt.
Új üzlet az 1893. évben ... 513.200,567 „
Biztosítási állag az 1893. év végével ... 2.331.331,442 „

Hol keressük
a legjobb

arcport?

Kérjük a

Müller J. L.
féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arcporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva, minden arcpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, végleg tisztának és teljesen ártalmatlannak talál-tatott. Mint pipereszér nélkülözhetlen, az arcbőrnek a legszebb fehér színt, üdéséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

➤ Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt. ➤

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártal-mas lett volna. A »Crème Pompadour« az arc és kéz be-dörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail-pouderrel« lesz behintve.

➤ Egy téglya 1 frt 60 kr. ➤ Kapható a gyárosnál:

Müller J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű

fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

➤ Utánzásoktól óvatik. ➤

A tavaszi évad alkalmára!

BÉCS,

VI., Mariahilferstrasse 83.

Pincze, földszint,
félemelet és I. emelet.

Alapított 1874.

Lessner & Co.

áruháza

BÉCS,

VI., Mariahilferstrasse 8

Pincze, földszint,
félemelet és I. emelet.

Alapított 1874.

jelenti, hogy márczius 1-től kezdve raktáraiban a legújabb, legszebb divatszövetek a legjutányosabban megállapított árakon eladatnak és számo
ujdonságainak megtekintésére szívesen látja a nagyérdemű közönséget.

Valódi gyapjuszövetek:

Mousseline de laine gyönyörű mintákban, méterje	58 kr.
Nouveauté Kammgarn dup'a széles	88 kr.
Nouveauté Kammgarn rayé dup'a széles	88 kr.
Crépe Nouveauté rayé	70 kr.
Nouveau é rayé	1 frt
Nouveauté Lignette	1 frt 20 kr.
Divatos Pepita 120 cm. széles	88 kr.
Kammgarn rayé exclusive 120	1 frt 45 kr.
Cheviotine 120	1 frt 65 kr.
Kammgarn carré spécialité 120	1 frt 85 kr.
Kammgarn rayé anglais 120	1 frt 75 kr.
Haute Nouveauté rayé 120	1 frt 90 kr.
Haute Nouveauté carré 120	2 frt 15 kr.
Rayé pontu en soie 120	2 frt 15 kr.

Valódi gyapjuszövetek:

Haute Nouveauté français en soie 120 cm. széles méterje	2 frt 25 kr.
Haute Nouveauté Parisienne 120	2 frt 55 kr.
Haute Nouveauté en soie 120	2 frt 80 kr.

Mosószövetek:

Piqué uni minden színben, mosható, méterje	52 kr.
Indiai Mousseline, gyönyörű minták, mosható, méterje	52, 55, 58, 60 és 5 kr.
Piqué Nouveauté, dessiné (legújabb ruhák és blúzokra) mosható, méterje	35 kr.
Piqué Haute Nouveauté gyönyörű minták, mosható, méterje	58, 85, 90 kr.
Atlas-Satin legújabb minták, mosható, méterje	36, 40, 58 kr.
Levantine, divatos minták, mosható, méterje ...	26, 30, 32, 40, 45 kr.
Zephir Nouveauté mosható, méterje	35, 40, 45, 50, 55, 75 kr.

Selyemszövetek:

Különös szép selyembrocát, méterje	3 frt 60 kr, 4 frt
Taffetas chiné gyönyörű mintákban, méterje	2 frt 50 kr, 2 frt 85 kr
Taffetas rayé broché (Haute Nouveauté) mét	3 frt
Pepita selyemszövetek méterje	1 frt 20 kr.
Tiszta selyemszövetek, csíkosak, legújabb minták méterje	1 frt 20 kr.
Sicilienne uni minden színben, méterje	1 frt 20 kr.
Sicilienne façonné minden színben, méterje	1 frt 35 kr.
Pongis chinois gyönyörű mintákban méterje	1 frt 10 kr.
Selyem foulard, szép mintákban, méterje ...	45 kr.
Bengaline rayé a legújabb divatos színekben, mét.	98 kr.
Nyersselyem, mintázott, méterje	1 frt 25 kr, 1 frt 40 kr.

Nagy választék a legújabb, duplaszéles gyapju-szövetekből 30, 34, 40, 52 kr-ával.

==== Vidékre minták és nagy képes divatlapok készséggel ingyen és bérmentve küldetnek. ====